

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**İSTANBUL'DAKİ STADYUMLARIN VE KAPALI SPOR
SALONLARININ FONKSİYONEL İŞLETİMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

TOMRİS KAREL

İSTANBUL, 2011

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SPOR YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ STADYUMLARIN VE KAPALI SPOR
SALONLARININ FONKSİYONEL İŞLETİMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

TOMRİS KAREL

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Gülberk GÜLTEKİN SALMAN

İSTANBUL, 2011

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tezin Adı: İstanbul'daki Stadyumların ve Kapalı Spor Salonlarının Fonksiyonel İşletimleri

Öğrencinin Adı Soyadı: Tomris KAREL

Tez Savunma Tarihi: 07.02.2011

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Program Koordinatörü

İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı

Ek Danışman

Üye.....

ÖNSÖZ

Günümüzde Stadyumların ve Kapalı Spor Salonlarının tüm dünyada kazanmış olduğu toplumsal boyut ve bunu destekleyen teknolojideki gelişim ile kullanıcı gereksinimlerindeki değişiklik talepleri; stadyum yapılarının ve spor salonlarının işletimlerinde ve kullanımlarında değişime neden olmuştur.

Tez kapsamında söz konusu değişim “İstanbul’daki Stadyumların ve Kapalı Spor Salonlarının Fonksiyonel İşletimleri” başlığı altında araştırılmıştır.

Hayatıma yep yeni ufuklar kazandıran, başlangıçta çalışma konusunu destekleyen, tüm süreç boyunca beni yönlendiren, değerli katkılarını ve desteklerini hiç bir konuda esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Gülberk GÜLTEKİN SALMAN’a şükranlarımı sunmak isterim.

Yüksek Lisans eğitimim süresince ders aldığım hocalarım sayın Yrd. Doç. Dr. Caner GİRAY’a, sayın Tuğrul AKŞAR’a, sayın Kutlu MERİH’e, sayın Prof. Dr. Ramazan ABACI’ya, sayın Yiğiter ULUĞ’a, ve araştırmama katkı sağlayan hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Ümit KESİM’e teşekkür ederim.

Ayrıca Fenerbahçe Spor Kulübü Yöneticilerinden Sayın Cemil TURAN’a bana göstermiş olduğu sonsuz anlayış ve desteklerinden ötürü teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, bana her konuda destek ve emek verdikleri için sevgili babam Y. Mimar Rasim KAREL’e ve sevgili annem Hatice KAREL’e, her zaman yardımına koşan sevgili ağabeyim Dr. Gökhan KAREL’e sonsuz teşekkür ederim.

İSTANBUL, 2011

Tomris KAREL

ÖZET

İSTANBUL'DAKİ STADYUMLARIN VE KAPALI SPOR SALONLARININ FONKSİYONEL İŞLETİMLERİ

Karel, Tomris

Spor Yönetimi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Gülberk Gültekin Salman

Ocak, 2011, 74 Sayfa

“İstanbul'daki Stadyumların ve Kapalı Spor Salonlarının Fonksiyonel İşletimleri” başlığı altında hazırlanan tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde konu ile ilgili genel değerlendirme yapılmış ve giriş bölümü oluşturulmuştur.

İkinci bölümde stadyum yapılarının ilk ortaya çıkışından günümüze kadar göstermiş olduğu değişim süreci incelenmiş, stadyum yapılarının konumlandırılması, oluşum kriterleri, mimari özellikleri, tasarımı, ve yapımını etkileyen faktörler incelenmiştir. Stadyum yapılarının fonksiyonel işletimlerine de ayrıca değinilmiştir. Aynı şekilde ve kapsamda, kapalı spor salonları da ele alınmış; konumlandırılmaları, kullanıcı gereksinimleri ve yine fonksiyonel işletimleri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde araştırma metodoloji yapılmış; araştırmanın amacı, süreci ve tasarımına değinilmiştir ve bu bağlamda İstanbul'daki bazı Stadyumlar; Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu, Beşiktaş İnönü Stadyumu, Atatürk Olimpiyat Stadyumu ve Türk Telekom Arena ve yine İstanbul'daki bazı Kapalı Spor Salonları; Ağaoğlu My Club World, Ataşehir Taç Spor Tesisleri, Caferağa Spor Salonu ve Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi incelenmiştir.

Son bölümde sonuç ve değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Stadyum, Spor Salonu, Konumlandırma

ABSTRACT

THE FUNCTIONAL OPERATION OF THE STADIUMS AND INDOOR FACILITIES IN ISTANBUL

Karel, Tomris

Sports Management Master Program

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Gülberk Gültekin Salman

January, 2011, 74 Pages

Under the title of “The Functional Operation of the Stadiums and Indoor Facilities in Istanbul” the thesis is here by presented in four chapters mentioned as below:

In Chapter 1, Regarding to subject there is general treatment and determination of the problematic.

In Chapter 2, The development of the stadiums from the ancient times is researched, the site, architectural characteristics, designs and the criterias are studied. Also the functional operations of the stadiums are analysed. In the same way the indoor facilities have been analysed.

In Chapter 3, The research methodology; the purpose of the research, the process and the design work are defined. In this context some of the stadiums in Istanbul such as; Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadium, Beşiktaş İnönü Stadium, Atatürk Olimpiyat Stadium and Türk Telekom Arena are analysed. Also some of the indoor facilities in Istanbul such as; Ağaoğlu My Club World, Ataşehir Taç Sports Centre, Caferaga Sports Centre, Ümraniye Haldun Alagaş Sports Centre are investigated.

In concluding section result and evaluation are stated.

Keywords: Stadium, Indoor Facilities, Site

İÇİNDEKİLER

TABLolar.....	iii
ŞEKİLLER.....	iv
RESİMLER.....	v
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR TARAMASI	3
STADYUM YAPILARI.....	3
2.1.1. Stadyum Sözcüğü.....	3
2.1.2. Stadyum Yapılarının Tanımı – Modern Stadyum Yapıları.....	4
2.1.3. Stadyum Yapılarının Tarihi Gelişimi.....	7
2.1.3.1. <i>Geçmişten Günümüze Spor Etkinlikleri ve Stadyumların Gelişimi</i>	7
2.1.3.1.1. <i>Yunan ve Roma Döneminde Stadyum Yapıları</i>	7
2.1.3.1.2. <i>Günümüz Dönemi</i>	9
2.1.3.2.1. <i>Futbol Stadyumları</i>	17
2.1.3.2.2. <i>Olimpik Stadyumlar</i>	18
2.1.4. Stadyum Yapılarının Konumlandırılması.....	21
2.1.5. Stadyum Yapılarının Fonksiyonel İşletimi.....	24
2.1.5.1. <i>Tesis Yönetimi</i>	24
2.1.5.2. <i>Ofis Yönetimi</i>	27
2.2 KAPALI SPOR SALONLARI.....	28
2.2.1. Kapalı Spor Salonlarının Konumlandırılması.....	28
2.2.1.1. <i>Spor Salonunun Yeri</i>	28
2.2.1.2. <i>Spor Salonunun Yerleşimi</i>	30
2.2.1.3. <i>Çevre Düzenlemesi ve Yönelme</i>	31
2.2.2. Kapalı Spor Salonu Kullanıcılarının Gereksinimleri.....	32
2.2.3. Kapalı Spor Salonlarının İşletimi ve Fonksiyonellik.....	33
2.2.3.1. <i>İşletme Kavramı</i>	33
2.2.3.2. <i>Fonksiyonellik</i>	33
3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	34
3.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	34
3.1.1. Araştırmanın Amacı.....	34
3.1.2. Araştırma Soruları.....	34
3.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	35
3.2.1. Araştırma Süreci.....	35
3.2.2. Araştırma Tasarımı.....	35
3.2.2.1. <i>Derinlemesine Mülakat</i>	35
3.3. İSTANBUL'DAKİ BAZI STADYUMLARIN İNCELENMESİ.....	36
3.3.1. Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu.....	36
3.3.1.1. <i>Stadyum'un Tarihsel Gelişimi</i>	36
3.3.1.2. <i>Stadyum'un Konumlandırılması</i>	38
3.3.1.3. <i>Stadyum'un Fonksiyonel İşletimi</i>	40

3.3.2. Beşiktaş İnönü Stadyumu.....	41
3.3.2.1. <i>Stadyum'un Tarihsel Gelişimi</i>	41
3.3.2.2. <i>Stadyum'un Konumlandırılması</i>	43
3.3.2.3. <i>Stadyum'un Fonksiyonel İşletimi</i>	43
3.3.3. Atatürk Olimpiyat Stadyumu.....	45
3.3.3.1. <i>Stadyum'un Fonksiyonel İşletimi</i>	46
3.3.4. Türk Telekom Arena.....	49
3.4. İSTANBUL'DAKİ BAZI KAPALI SPOR SALONLARININ İNCELENMESİ.....	52
3.4.1. Ağaoğlu My Club World.....	52
3.4.1.1. <i>Tarihçe</i>	52
3.4.1.2. <i>Ağaoğlu My Club World Konum ve Ulaşım</i>	52
3.4.1.3. <i>İşletme ve Fonksiyonellik</i>	53
3.4.2. Ataşehir Taçspor Kulübü.....	55
3.4.2.1. <i>Tarihçe</i>	55
3.4.2.2. <i>Konum ve Ulaşım</i>	56
3.4.2.3. <i>İşletme ve Fonksiyonellik</i>	57
3.4.3. Caferağa Spor Salonu.....	59
3.4.3.1. <i>Tarihçe</i>	59
3.4.3.2. <i>Konum ve Ulaşım</i>	59
3.4.3.3. <i>İşletme ve Fonksiyonellik</i>	60
3.4.4. Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi.....	62
3.4.4.1. <i>Tarihçe</i>	62
3.4.4.2. <i>Konum ve Ulaşım</i>	62
3.4.4.3. <i>İşletme ve Fonksiyonellik</i>	63
4. SONUÇ	65
KAYNAKÇA.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	74

TABLÖLAR

Tablo 2.1 : Dünyadaki Olimpik Stadyumlar.....	20
--	-----------

ŞEKİLLER

Şekil 2.1 : Stadyum yapılarının yerleşiminde yön unsurları.....25

RESİMLER

Resim 2.1 : Dodger Stadyumu, Los Angeles; Astrodome, Teksas.....	5
Resim 2.2 : Headingley Stadium, Leeds 1980.....	6
Resim 2.3 : Roma Dönemi Stadyum Yapılarına Bir Örnek, Colosseum, İtalya.....	8
Resim 2.4 : Roma Dönemi Stadyum Yapılarına Bir Örnek, Circus Maximus.....	9
Resim 2.5. Yakın Dönem Stadyum Yapılarına Bir Örnek, Real Maestranza, İspanya...10	
Resim 2.6 : Campo Pequeno, Roma dönemi stadyum yapılarının izlerini taşıyan yakın dönem stadyum.....	11
Resim 2.7 : Arenes De Bayonne, Yunan dönemi stadyum yapıları izlerini taşıyan yakın dönem stadyum yapısına örnek, Fransa.....	11
Resim 2.8 : Victoria Ground, Yakın dönem stadyum yapılarına bir örnek, İngiltere.....	12
Resim 2.9 : Lansdowne Road, Yakın dönem stadyum yapılarına bir örnek, İrlanda.....	12
Resim 2.10 : Dalymount Park, Yakın dönem sadece futbol için yapılmış stadyum yapılarına örnek, İrlanda.....	13
Resim 2.11 : Andfield Road, Yakın dönem sadece futbol için yapılmış stadyum yapılarına örnek.....	13
Resim 2.12 : Santiago Berna Beu, Modern stadyum yapılarının ilk örneklerinden, İspanya.....	14
Resim 2.13 : Münih Olimpiyat Stadı, Çok amaçlı kullanılan modern stadyum yapılarına bir örnek, Almanya.....	15
Resim 2.14 : Atina Olimpiyat Stadı, Çok amaçlı kullanılan modern stadyum yapılarına bir örnek, Yunanistan.....	15
Resim 2.15 : Atatürk Olimpiyat Stadı, Çok amaçlı kullanılan modern stadyum yapılarına bir örnek, Türkiye.....	16
Resim 2.16 : Amsterdam Arena, 21. Yüzyıl modern stadyum yapılarına bir örnek, Hollanda.....	17
Resim 2.17 : Sappora Dome, 21. Yüzyılda modern stadyum yapılarına önemli bir örnek, Japonya.....	17
Resim 2.18 : Busan Asiad, 21.Yüzyılda modern stadyum yapılarına bir örnek, Güney Kore.....	18
Resim 2.19 : Roma Stadyumu.....	19
Resim 2.20 : Stadyum yapılarının konumlandırılmasına Roma döneminden örnek.....	23

Resim 3.1 : Fenrbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu.....	37
Resim 3.2 : Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu, Papazın Çayırı.....	38
Resim 3.3 : Fenerbahçe Şükür Saraçoğlu Stadyumu, Papazın Çayırı.....	38
Resim 3.4 : Fenerbahçe Şükür Saraçoğlu Stadyumu, Konumu.....	40
Resim 3.5 : Fenerbahçe Şükür Saraçoğlu Stadyumu, Mekan Bilgisi.....	41
Resim 3.6 : Fenerbahçe Şükür Saraçoğlu Stadyumu, Mekan Bilgisi.....	41
Resim 3.7 : Fenrbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu.....	41
Resim 3.8 : İnönü Stadyumu 2002 tadilatından önceki hali.....	43
Resim 3.9 : İnönü Stadyumu yaklaşık 40 bin seyirci kapasitesi ile son hali.....	44
Resim 3.10 : Yeni Açık Tribününden İnönü Stadyumu.....	44
Resim 3.11 : Atatürk Olimpiyat Stadı.....	46
Resim 3.12 : Türk Telekom Arena, 2011.....	50
Resim 3.13 : Türk Telekom Arena, Kasım 2007.....	51
Resim 3.14 : Türk Telekom Arena, Aralık 2007.....	51
Resim 3.15 : Türk Telekom Arena, Aralık 2008.....	51
Resim 3.16 : Türk Telekom Arena, Aralık 2009.....	51
Resim 3.17 : Türk Telekom Arena Kasım 2007.....	52
Resim 3.18 : Ağaoğlu My Club World, Konum.....	53
Resim 3.19 : Ağaoğlu My Club World.....	54
Resim 3.20 : Ağaoğlu My Club World.....	55
Resim 3.21 : Ağaoğlu My Club World.....	55
Resim 3.22 : Ağaoğlu My Club World.....	55
Resim 3.23 : Ağaoğlu My Club World.....	55
Resim 3.24 : Ağaoğlu My Club World.....	55
Resim 3.25 : Taçspor Kulübü, Konum.....	57
Resim 3.26 : Taçspor Kulübü, Kroki.....	57
Resim 3.27 : Caferağa Spor Salonu, Konum.....	60
Resim 3.28 : Caferağa Spor Salonu, Giriş.....	61
Resim 3.29 : Caferağa Spor Salonu.....	62
Resim 3.30 : Caferağa Spor Salonu.....	62
Resim 3.31 : Caferağa Spor Salonu, Tribün.....	62
Resim 3.32 : Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi, Konum.....	63
Resim 3.33 : Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi, Kroki.....	63
Resim 3.34 : Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi.....	65

Resim 3.35 : Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi.....	65
Resim 3.36 : Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi.....	65
Resim 3.37 : Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi.....	65

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında önemli ve özellikli bir yere sahip olan spor etkinliklerinin antik dönemden bu yana var olduğu bilinmektedir. Dini ve kültürel pratiklerden doğan spor, gördüğü ilgi sayesinde kısa sürede dini yapısından sıyrılarak kendi özgün karakterini geliştirmiştir. Sanayi devriminden sonra sporun, hoş vakit geçirmenin yanında, bedensel ve ruhsal gelişimin ve sağlığın sürekliliğindeki önemli rolü anlaşılmış ve hem bireysel hem de toplumsal ölçekte hayatlarımızın vazgeçilmez bir noktasına yerleşmiştir. Günümüzde ise, bir ülkenin sanat, eğitim gibi gelişmişlik parametrelerinden birisi olarak kabul edilme duruma gelmiştir. Teknolojinin ilerlemesi, gereksinimlerin artması ve spora olan ilginin çok fazla olması nedeni ile tesisler büyümüş, sayıları, konfor koşulları arttırılmış ve açık hava konserleri, önemli kutlamalar ve törenler için de yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

Günümüzde yapılan stadyum yapıları tamamen futbol oyun alanları olarak kullanılmaktadır. Modern stadyum yapılarının oluşumu bu yapılarda birçok değişime sebep olmuştur. En önemli değişim formlarda yaşanmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ile birçok ülke modern stadyum yapıları inşa etmektedir. Ancak artan maliyetler doğrultusunda bu yapıların sadece maç günleri kullanımının ciddi anlamda kulüplere ve ülkelere zarar verdiği görülmektedir. Günümüzde artık modern stadyum yapıları yılın bütün günlerinde kullanılan yapılar olarak tasarlanmaktadır. Modern stadyum yapılarının en önemli unsurları esneklik ve form, son dönem bütün stadyum yapılarında ön plana çıkmaktadır.

Ulaşım kolaylığı nedeni ile, kent merkezlerine fazla uzak olmayan yerlerde konumlandırıldıkları için genellikle taşımacılıkta sorunlar yaratsalar da kullanıcı sayısına bakıldığında oldukça ilgi gördükleri aşikardır.

Spor tesislerinin kuruluş amacı ve özellikleri ne olursa olsun mimari tasarımında birtakım genel prensiplere uyulmalıdır. Bunlar emniyet ve sağlık başta olmak üzere, inşaat malzemelerinde kaliteyi gözetmek, tesisin çeşitli sportif faaliyetlere imkan verebilecek bir şekilde kurulması ve değişebilirlik özelliğine sahip olması, teknolojik gelişmelerden yararlanılması ve standartların kullanılması hususlarıdır (Doğu, 1990).

Spor tesislerinin mimari tasarımı öncelikle, spor branşlarının saha boyutları, tesisin hitap ettiği seyirci kitlesinin mekan gereksinimleri ve tesis işletmeciliğinin temel beklentileri

önemli bir yer tutar. Bu arada mekanları kullanacak insan faktörü için ergonomik yaklaşımlar, kullanım konforu, sağlık ve güvenlik prensiplerinin de gözetilmesi söz konusudur (Erkan, 1989).

İşletme açısından bakıldığında stadyumlar ve kapalı spor salonları her ne kadar artık sadece müsabakalar için kullanılmaları da hem buldukları konumlar açısından, hem de büyüklükleri açısından 7 gün 24 saat yaşayan alanlar haline getirilebilecek yapılardır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde; yapılan literatür taramasından elde edilen sonuçlar doğrultusunda bir bilgi paylaşımında bulunulmuştur.

2.1 STADYUM YAPILARI

Bu başlık altında stadyum sözcüğünün nereden geldiği, sözlük anlamı, modern stadyum yapıları, stadyum yapılarının tarihi gelişimi, Yunan ve Roma dönemindeki stadyum yapıları, günümüz dönemi stadyum yapıları, futbol stadyumları, olimpik stadyumlar ve bu yapıların konumlandırılmaları ve fonksiyonel işletimleri araştırılmıştır.

2.1.1. Stadyum Sözcüğü

Stadyum, stadia ya da stadion kelimelerinin nereden geldiğine dair elimizde kesin bir bilgi olmadığı için, bugün konuyla ilgili iki farklı temel yaklaşım bulunmaktadır. İlki, kelimenin bir uzunluk ölçüsü olan *stad* kelimesinden türediği ve bir stad uzunluğundaki yer anlamına geldiği; ikincisi ise, Antik Yunanca'da ayakta durmak eylemi için kullanılan kelimedenden türeyerek, yarışların ya da gösterilerin ayakta durularak izlendiği yer anlamına geldiğidir. Eski Yunanlılar ise bu kelimedenden üç anlam çıkarırlardı:

- 1) 600 ayaklık uzunluk ölçüsü,
- 2) 600 ayak uzunluğunda düz çizgi halinde bir pist üzerinde atletik yarış,
- 3) Bu koşular için özel olarak düzenlenmiş yer. (Saltuk, 1995)

Stadı uzunluk ölçüsü olarak belirten en eski yazarlardan biri olan Herodot, zamanında stadın Mısır ve İran'dan daha küçük fakat uzunluğun kulaç ile hesaplandığı ülkelerden daha büyük yörelerin yol birimi olduğunu belirtmektedir. Toprağı az olan kişiler, toprağı kulaçla; biraz daha çok toprağı olanlar, stad'la; toprağı çok olanlar, *parasang* (=30 stad, İran), daha da çok olanlar ise, *skenes* (=60 stad, Mısır) ile ölçerlerdi. Değişik stadion ölçüleri arasındaki kesin ilişkilerin bir ana sisteme ait olduğu bilinmektedir. Bahsedilen stadionlar ve onların ayak uzunluklarından, Babil uzunluk ölçüsü esas alınmıştır. Prensip olarak bunlar eski Babil

sisteminde bulunmaktaydı. Uzunluğu 330 mm (Babil Pers ayağı) olan 600 tane ayak 198 m uzunluğunda bir stadionu meydana getirmektedir. Stadın katı yoktur. (Saltuk, 1995)

Yunan şehir ve devletleri, genellikle insan vücut organlarından alınmış olan parmak, dirsek, ayak, kulaç gibi kendi ölçülerine sahiptiler (Saltuk, 1995). Antik dönemdeki ayak uzunluğu, bir yerden bir yere, yapıdan yapıya ve elbetteki yüzyıldan yüzyıla değişiklik göstermekteydi. Bu nedenle kesin stadion uzunluğu eş değerdeki stadionlar arasında çeşitlilik göstermekteydi. (Epidauros'da 181,08 m, Miletos'da 191,39 m gibi). Birimlerde de yuvarlak sayılar kullanılırdı; plethron: 100 ayak, stadion: 600 ayak gibi. Bir ayak uzunluğunun yerel farkları, bir stadionun kesin uzunluklarını belirlemektedir (Saltuk, 1995). Örneğin arkeolojik kazıların sonucu olarak, Halieis'teki stadionda, öndeki başlangıç çizgisindeki oluklar arası 166.50 m, Olimpia'daki stadion'da (Olimpia III Stadyumu) aynı iki nokta arası 192.28 m ölçülmüş ve aradaki net fark 25.78 m olarak saptanmıştır. Buradan da ayak ölçümlerinin Halieis için 0.278 m ve Olimpia için 0.320 m olduğu sonucuna varılmaktadır.

2.1.2. Stadyum Yapılarının Tanımı - Modern Stadyum Yapıları

İlk modern stadyum, Olimpiyatlar için Atina'da inşa edilen, Herodes Atticus'un mermerden yaptırttığı antik stadion'un bir rekonstrüksiyonuydu. İlk modern Olimpiyatlar'dan bu yana, her dört yılda bir ev sahibi ülkeler, oyunlara damgasını vuracak nitelikte, kalıcı stadyumlar yapmak için bütün olanaklarını ortaya koymaktadırlar. Modern tarzdaki ilk stadyum, 1908'de Londra'daki Shapherd's Bush'ta düzenlenen IV. Olimpiyat Oyunları için inşa edilmişti. Tribünlerinin bir bölümü kapalı olan bu stadyum 50 binin üzerinde izleyici alabiliyordu (Anon., 1996).

20.yy'ın ilk yarısında bazı kentlerde, Eski Roma'dakilerle boy ölçüşecek boyutlarda stadyumlar yapılmıştır. 1980'lerde genelde ayakta durularak izlenen bu stadyumların bazılarında, kalabalıktan doğan sıkışıklıklar nedeniyle ölümlerle sonuçlanan büyük facialar yaşanmıştır. Daha büyük felaketlerin oluşmasını engellemek için stadyumlarda bütün yerlerin koltuklu hale getirilmesine girişilmiş; bunun sonucunda da stadyumların izleyici kapasiteleri düşürülmüştür (Anon., 1996).

Kapalı tribünlü stadyumlarda mimari açıdan karşılaşılan başlıca güçlük, üst örtüyü taşıyan kolonların görüşü engellemesi idi. Şekil 2.1'de gösterilen Los Angeles'teki Dodger Stadyumu

(1959) kolonları kaldırılarak bütün oturma yerlerine tam görüş olanağı veren katlı stadyumların ilkidir. Stadyum tasarımında 20.yy ortalarındaki en önemli gelişmelerden bir diğeri, üzeri tümüyle örtülü ilk büyük stadyum olan (65 bin kişi kapasiteli) Astrodome'un (Houston, Texas) inşa edilmesidir (Resim 2.1). Önemli bir başka gelişme de, çok geniş açıklıkları geçmek için üst örtüde esnek çelik kablolardan yararlanılmasıdır. Bu sistemin kapalı stadyumlarda inşaatın hızlandırılmasına, örtünün hafifletilmesine ve inşaat maliyetlerinin düşürülmesinin önemli katkısı olmaktadır. (Anon., 1996)

Dodger Stadyumu, Los Angeles [1]

Astrodome, Teksas [2]

Resim 2.1: Dodger Stadyumu, Los Angeles; Astrodome, Teksas [1][2]

Kaynak: [1] <http://www.ballparks.com/baseball/national/dodger.htm>

Kaynak: [2] <http://www.viewimages.com>

19. yüzyılda futbolun kitlesel izlenmesine yönelik stadyumlar inşa edilmeye başlanmakla beraber, bu stadyumlar 20. yüzyılda inşa edileceklere nazaran basit mimari yapılara ve düşük seyirci kapasitelerine sahipti. Örneğin İngiltere'de Leeds kentinde 1890 yılında inşa edilen Headingley stadyumu sadece 5300 kişilik seyirci kapasitesine sahipti (Resim 2.2.). Günümüzde de bu stadyuma benzer yapıda seyirci kapasitesi sınırlı sayıda olan stadyumlar mevcut olmakla beraber, bu tür stadyumlara ancak küçük yerleşim merkezlerinde rastlanılabilmektedir.

Resim 2.2: Headingley Stadium, Leeds, 1890 [3]

Kaynak: <http://www.leeds.diarystar.co.uk/headingley-stadium/>

Futboldaki en önemli dönüşümlerden biri herkesin oturma durumunda olduğu stadyumların mecburi hale getirilmesidir. Bu durum kalabalıkların daha etkin kontrolünü sağlamak ve gerilimlerin şiddete dönüşmesini önlemektedir. Stadyumların aynı zamanda ticari merkezlere dönüştürülmesi ile, futbol daha sosyal bir yüz kazanmıştır. Ticarileşme bir anlamda şiddetin ve zorbalığın hoş görülmediği pazar ahlakının futbola yansımadır. Futbolun daha çok tüketiciye yönelik bir anlayışla sunulması ile taraftarlar ve kulüpler yeni bir ilişki kalıbı içinde yer almaya başlamışlardır. Böylece toplumun daha varlıklı kesimleri futbola çekilirken yoksul ve daha öfkeli kesimler ticari olarak dışlanmış olmaktadır.

Yeni ticari model, futbolun yoksul emekçi kesimlerden gelen taraftarlarını, daha varlıklı beyaz-yakalı, orta-sınıf müşteriler ile değiştirme sürecindedir. Eski model, ekonomik olarak herkesin bütçesi için uygundu. Yeni model ile taraftarın kulübü ile sosyal bağı yeniden tanımlandı ve taraftarlık bir anlamda meydan okuma ile karşı karşıya kaldı. Artık taraftarın geleneksel gönül desteği değil müşterinin parasal desteği anlamlı hale geldi. Yeni müşteri-taraftar daha disiplinli, daha uyumlu ve kulübün ticari ürünleri için de potansiyel müşteridir. Önceki geleneksel erkek egemen yapısına karşılık, kadınların daha fazla görüldüğü bir karışımı yansıtır.

Bu değişimlere karşı bazı direnişler gözlenmekte ise de ticari modellerin kuralları ve uygulaması, duruma tamamen hakim görülmektedir. Buna karşılık yeni taraftar kitlesinin yarattığı futbol iklimi eski sadık taraftarların yarattığı coşkulu ve ateşli iklimin oldukça uzağındadır. Bu da futbolu sıcak ve satılabilir bir ürün olmaktan gittikçe uzaklaştırmaktadır. Futbol, izlemekten keyif alınan bir tiyatro veya opera olayı değildir. Seyircilerin de bir türlü

katkı sağladığı bir çatışma ritüelidir. Sadece sahadaki futbolcular değil tribünlerdeki veya televizyonlarının başındaki izleyiciler de bu rekabeti yaşamaktadır. Sonuç kazanmak veya kaybetmek olsa bile, bir tür sosyal boşalmaya yol açmaktadır. Bu da ücreti karşılığı satın alınabilecek sıradan bir ticari ürün değildir. Bir kollektif performans olayıdır.

Futbol oyunu için yararsız olan atletizm pistinin iptal edilmesi, seyircinin kendi perspektifinden mekan ve mesafeyi daha iyi algılamasına yaradığı gibi, genel görüşlü bir kameranın yerini alacak bütünlüklü bir ‘zoom’un kullanılmasına hizmet eder.

2.1.3. Stadyum Yapılarının Tarihi Gelişimi

2.1.3.1. Geçmişten Günümüze Spor Etkinlikleri ve Stadyumların Gelişimi

Spor, tarih boyunca insanlık üzerinde önemli etkileri olmuş ve dün olduğu gibi bugün de toplumsal hayatın önemli bir kısmını oluşturan en eski uğraşlardan birisidir. Antik dünyada tamamen dini ve kültürel pratik temellere dayanarak ortaya çıkmış olan spor, bugün temelinde “gönüllü katılım” kavramı olan üç ayrı noktadan kendi yaşam sürecine devam etmektedir:

- i. Yarışma ve rekabet
- ii. Kişisel eğlence veya mükemmeliğe ulaşmak çabası
- iii. İnsanın beden ve ruh sağlığının gelişimi ile korunması için fiziksel bir aktivite oluşu.

Spor hareketlerinin başladığı ilk dönemlerden itibaren spor alanlarının oluşumu başlamıştır. Bu alanlarda en önemli yeri stadyum yapıları almaktadır. Bu yapıların ilk örnekleri Yunan mimarisinde görülmektedir. Roma şehir planlarında da stadyum yapıları örneklerine sıklıkla rastlanmaktadır. İlk dönemlerden günümüz dönemine kadar olan süreçte stadyum yapılarının tarih içindeki gelişimi alt başlıklar altında aşağıda incelenmektedir.

2.1.3.1.1. Yunan ve Roma Döneminde Stadyum Yapıları:

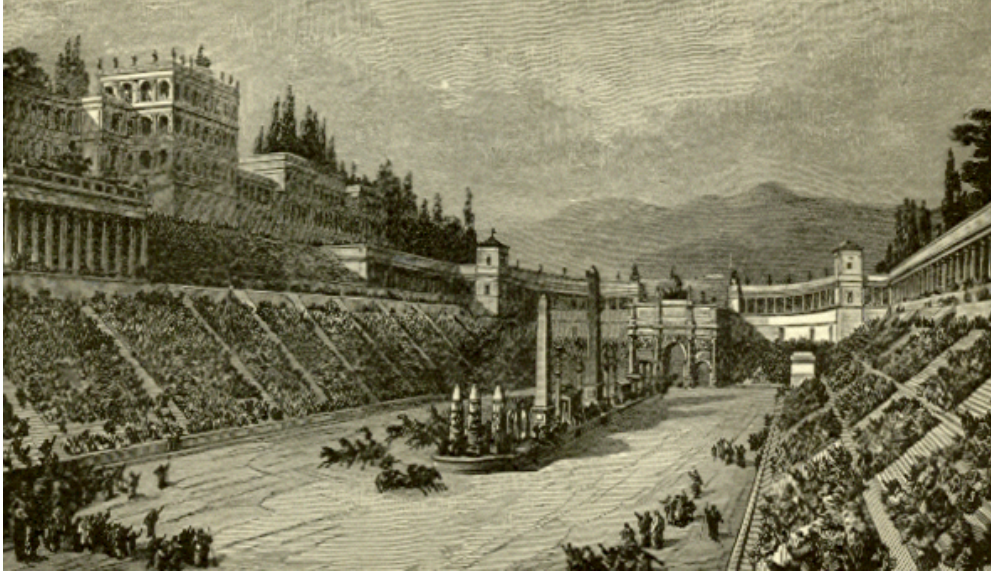
Yunan döneminde koşu için yapılan stadyumlar ilk zamanlarda dar ve fazla uzun olmayan pistten oluşuyordu. Bu pistin kenarlarında seyircilerin oturduğu basamaklar bulunuyordu. Müsabakalara olan ilginin artmasıyla stadyumların boyutları değişti. M.Ö. 4. asırdan itibaren stadyumlar abidevi bir görünüme almaya başladı. Yunanistan'da büyük stadyumlar yapıldı. Romalılar stadyumlar yerine arenaları tercih etti. Yunan spor mimarisinin önemli tesislerini *Gymnasion*'lar ve *Stadion*'lar teşkil etmektedir. Ekseriya bir stadionla irtibatlı olan gymnasionların en mühim elemanı olarak *Palastra*'lar gösterilebilir. Dört tarafı, üstü örtülü kolonlarla çevrili, kare veya dikdörtgen şeklindeki bu tesisler bir nevi antrenman sahaları önemi taşırlar. Kenar genişliği 30-35 m ebadında olup, koşu ve ring sporları için kullanılır. Bilhassa etrafına sıralanmış bulunan bireysel idman odaları, sınıf, soyunma, yıkanma ve yağlanma yerleri ve örtülü spor alanları bulunmaktadır. Bu dönemlerdeki en önemli stadyum yapısı COLOSSEUM'dur. (Resim 2.3.) 50.000 kişi alan bu tesisin, 7-8 dakikada boşalabilmekte olduğu ve üzerinin örtülebildiği yazılı kaynaklarda belirtilmiştir. (Saltuk,1999).

Resim 2.3: Roma dönemi stadyum yapılarına bir örnek COLOSSEUM (İTALYA) [4]

Kaynak: <http://www.tiogaadventures.co/Log37.htm>

Roma dönemindeki stadyum yapıları, sirkler, araba yarışları için lazım gelen bir saha ile etrafını çeviren seyirci mahallerinden ibarettir. 180.000 – 190.000 kişi aldığı tahmin edilen CIRCUS MAXIMUS en önemlilerinden birini teşkil etmektedir.(Resim 2.4.)

Resim 2.4: Roma dönemi stadyum yapılarına örnek, Circus Maximus [5]

Kaynak:

<http://www.mainlesson.com/display.php?author=haaren&book=rome&story=trajan>

Stadyum, tiyatro yapısı ile de bir bağlantı göstermektedir. Yunan stadyumu Yunan tiyatrosu ile akrabadır. Gerçekte “gymnasion” şehrin spora ayrılmış bir merkezi olduğundan stadyum da onun bir parçası ya da bir eki gibi düşünülebilir. Bazı büyük gymnasionlarda sütun dizileriyle üstü kapatılmış tam büyüklükte özel bir koşu yolu yapılmıştır.

Yunan ve Roma dönemindeki, klasik stadyum planı uzun dikdörtgen biçiminde olup uçları köşelidir. Anadolu’da Miletos, Priene stadyumlarında da bu plan görülür. Bu dönemlerdeki; ikinci bir stadyum planı da bir ucu yuvarlak U şeklindedir. Roma çağında stadyumun özgün yalınlığı sütunlu anıtsal girişlerle gizlenmiştir. Atina, Epidauros ve Olympia stadyumlarında kemerli girişler mevcuttur. Oturma yerleri ilk zamanlardaki stadyumlarda bulunmuyordu. Epidauros stadyumundaki eski geniş basamaklar ayakta durmak için yapılmıştır. İlk defa stadyumlarda oturma yerleri yapılması M.Ö. 3. Yüzyıl’da rastlanmaktadır. İlk olarak M.Ö. 2.Yüzyıl’da bütün stadyum uzunluğu oturma yerleriyle donatılmıştır. Seyircilerin oturma yerleri için yapılan düzenlemeler yerden yere değişiyordu; malzemede de farklılık görülüyordu. Bazı stadyumlar genellikle ağaçtan oturma yerleriyle donatılmıştı. Olympia’da

tüm stadyum tarihinde her zaman salt toprak setler seyirciler için oturma yeri olarak kullanılmıştır. Sonradan kurulmuş olan tahta oturma yerleri salt yardımcı bir önlem olmaktan ileri gidememiştir. Bu stadyumda son güney bendenin üst kısmında basamaklar ve tahta oturma yerleri için yapılmış dayanak (destek duvarı) dikkati çekmektedir (Saltuk,1999).

2.1.3.2. Günümüz Dönemi:

İlk modern stadyumlar açık hava stadyumlarıydı. Daha sonraları tamamen kapalı stadyumlar yapıldı. Günümüzde inşa edilen stadyumların ana mekanını dikdörtgen şeklinde çimlendirilmiş bir saha ile bu sahanın etrafında yer alan pistler oluşturur. Sahanın kenarlarında seyircilerin müsabakaları seyretmesi için tribünler bulunur.

Günümüz dönemi stadyum yapılarının ilk örneklerine 1700 yılının sonunda ve 1800'lü yıllarda İspanya, Fransa ve Portekiz'de rastlanmaktadır. Yapım teknolojisi ve konumlandırma açısından Yunan ve Roma döneminden büyük farklılıklar gözlenmektedir. Kullanım amaçları olarak da farklılaşma olmuştur. Genelde bu stadyum yapılarının kullanım amacı boğa güreşleri içindir. Günümüz stadyum yapılarının ilk örneği olarak kabul edilebilecek stad, İspanya'nın Sevilla şehrinde 1761 yılında boğa güreşleri için inşa edilen Real Maestranza De Sevilla Stadıdır (Resim 2.5.). Bu stad 12.500 seyirci kapasitelidir (Stadium Guide, 2007).

Resim 2.5: Yakın dönem stadyum yapılarına örnek Real Maestranza - İspanya 1761 [6]

Kaynak: <http://www.photaki.es/foto-real-maestranza-de-sevilla-12249.htm>

Bu stadyum yapısını 1784 yılında yine İspanya'nın Ronda şehrinde yapılan 6000 kapasiteli boğa güreşleri için kullanılan Plaza Da Ronda Stadı takip eder. Bu stadium yapılarının mimari konsepti Yunan ve Roma dönemi izleri taşımaktadır. Diğer Avrupa ülkelerinde de boğa güreşleri için yapılan stadyum yapılarına rastlanmaktadır. Portekiz'in Lizbon şehrinde 1892 yılında yapılan Campo Pequeno Stadı 10.000 seyirci kapasiteli olarak yapılmıştır. Bu stad da eski Roma ve Yunan mimarisi izleri taşımaktadır (Stadium Guide, 2007), (Resim 2.6.).

Resim 2.6: Campo Pequeno, Roma dönemi stadyum yapılarının izlerini taşıyan yakın dönem stadyum [7]

Kaynak:<http://www.artetores.com/perera-rivera-y-ferrera-actuaran-en-campo-pequeno>

1893 yılında Fransa'da yapılan Arenes De Bayonne Stadı eski dönem stadyum yapıları izlenimi taşımaktadır. Yapılış amacı boğa güreşleri olan bu stadyum yapısı 10.800 seyirci kapasitelidir (Resim 2.7.).

Resim 2.7: Arenes De Bayonne, Yunan dönemi stadyum yapıları izlerini taşıyan yakın dönem stadyum yapısına örnek – FRANSA [8]

Kaynak: <http://www.mikafrance.com/news-722-mika-aux-arenes-de-bayonne.html>

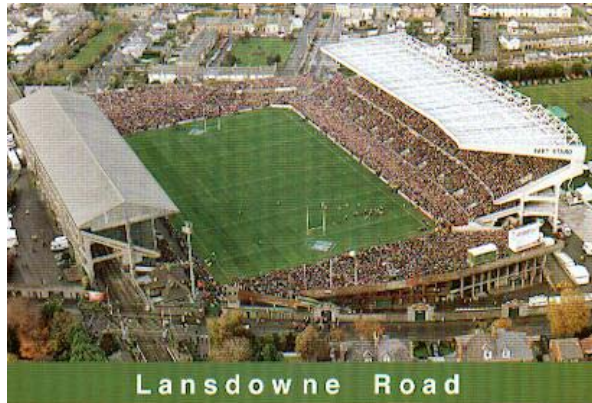
Yukarıda birkaç örneği verilen stadyum yapıları günümüz stad yapılarının ilk örneklerindedir. Sadece futbol amaçlı yapılan ilk stadyum örneği İngiltere'deki Victoria Ground Stadı 1878 yılında yapılmıştır. Boğa güreşleri için yapılan stadyum yapılarının aksine mimari kimlik olarak eski Yunan ve Roma dönemlerinde yapılan yapılardan farklıdır. Bu yapı modern anlamda yapılan stadyum yapılarına ilk örneklerdendir (Resim 2.8.).

Resim 2.8: Victoria Ground, Yakın dönem stadyum yapılarına bir örnek – İngiltere [9]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com/victoriaground.htm>

1800'lü yılların sonlarına doğru çok amaçlı sporların yapılabilmesi için inşa edilen stadyum yapılarından en önemlisi sayılabilecek 1878 yılında İrlanda'da yapılan Lansdowne Road Stadı tamamı koltuklu 36.000 seyirci kapasiteli olarak yapılmıştır (Resim 2.9.).

Resim 2.9: Yakın dönem stadyum yapılarına bir örnek –İrlanda [10]

Kaynak: http://www.airlines.cnet/aviation-forums/non_aviation/print_main?id=1103323

1900'lü yıllardan sonra sanayi ve teknolojinin gelişmesiyle stadyum yapılarının inşası özellikle Avrupa'da büyük bir hız kazanmıştır. Bu yıllarda yapılan stadyum yapılarının ortak özelliği eski dönem stad yapılarının mimari özelliklerinden farklıdır. Bu yıllardaki stadlarda en önemli özelliklerden birisi seyirci alanlarının üstünün kapatılmaya başlanmasıdır. Günümüz dönemi stadlar, özellikle futbolun geliştiği ülkelerde sadece futbol için yapılmaktaydı. 1901 yılında İrlanda'da yapılan Dalymount Park Stadı 12.200 seyirci kapasiteli ve bunun 4.350 adedi koltuklu olarak yapıldı (Resim 2.10.) (Stadium Guide, 2007).

Resim 2.10: Dalymount Park, Yakın dönem sadece futbol için yapılmış stadyum yapılarına örnek – İrlanda [11]

Kaynak:http://www.worldstadiums.com/stadium.pictures/europe/ireland/dublin_dalymount.shtml

1800'lü yılların sonlarında yapılan diğer önemli bir stad da 1884 yılında İngiltere'de yapılan Andfield Road Stadıdır. 61.905 kapasiteli stad 1962 yılında yenilenecek şekilde sadece futbol amaçlı kullanılmaya başlanmıştır (Resim 2.11.).

ANDFIELD ROAD - 1884 İNGİLTERE

Resim 2.11: Andfield Road , Yakın dönem sadece futbol için yapılmış stadyum yapılarına örnek. [12]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com>

Stadyum yapılarının, kapasite ve yapım teknolojisi 1900'li yılların ortalarına gelindiğinde çok gelişmiştir. 1947 yılında tamamı oturaklı olarak İspanyanın Madrid şehrinde yapılan “Santiago Berna Beu” Stadı bu yılların en önemli stadyum yapılarındandır. 80.354 seyirci kapasiteli yapılan bu stad sadece futbol amaçlı yapılmıştır (World Stadium,2007). Kapasite ve yapım teknolojisi açısından 20. Yüzyıl ortalarında yapılan diğer stadlara örnek teşkil etmektedir (Resim 2.12.).

SANTIAGO BERNA BEU - 1947 İSPANYA

Resim 2.12: Modern stadyum yapılarının ilk örneklerinden – İspanya [13]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com>

Bu stadın mimari özellikleri incelendiğinde yeni yapı malzemelerinin kullanıldığı görülmektedir. Teknolojinin gelişimi ve futbol sanayisinin hızla değişimi futbolun tüm dünyada popülaritesinin hızla artması stadyum yapılarını doğrudan etkilemektedir. Bu yıllarda yapılan stadların diğer önemli bir özelliği de çok amaçlı olarak yapılmalarıdır. Olimpiyat oyunları da düşünülerek birçok spor dallarının bir arada yapılabileceği yapılar oluşturuldu. Bu yapılardan en önemlisi 26 Mayıs 1972 yılında Almanya da yapılan Münih Olimpiyat Stadıdır. Bu stad, yapım teknolojisi ve mimari açıdan 2000'li yıllara örnek oluşturmaktadır. 69.300 seyirci kapasiteli stadın 57.500'ü koltuklu, 11.800'ü koltuksuzdur. Üst örtü olarak günümüzün modern stadyum yapılarına örnek teşkil etmektedir (Resim 2.13.).

MÜNİH OLİMPİYAT STADI - 1974 ALMANYA

Resim 2.13: Çok amaçlı kullanılan modern stadyum yapılarına bir örnek – Almanya[14]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com>

Çok amaçlı kullanılan stadyum yapılarına ait bir diğer önemli örnek, 1982 yılında Yunanistan'ın Atina şehrinde yapılan Atina Olimpiyat Stadıdır. 2001 yılında modernize edilen bu stad tamamı oturaklı 72.000 kişi kapasiteye sahiptir (Resim 2.14.).

ATINA OLİMPİYAT STADI - 1982 YUNANİSTAN

Resim 2.14: Çok amaçlı kullanılan modern stadyum yapılarına bir örnek –

Yunanistan[15]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com>

Türkiye de çok amaçlı spor oyunları için yapılan Atatürk olimpiyat stadı 2001 yılında yapılmıştır. 80.600 seyirci kapasiteli olup stadın tamamı koltuklu yapılmıştır (Resim 2.15.).

ATATÜRK OLİMPİYAT STADI - 2001 TÜRKİYE

Resim 2.15: Çok amaçlı kullanılan modern stadyum yapılarına bir örnek – Türkiye [16]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com>

21. Yüzyıl'a gelindiğinde stadyum yapıları önemli bir değişime ve gelişime uğramıştır. 20. Yüzyıl ortasında yapılan stadyum yapılarının karakteristik özelliklerinden uzak olarak, çok amaçlı yapıların dışında, özelleşmiş spor alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle futbolun tüm dünyada gelişmesi ve bu alanda birçok yatırım olması nedeniyle sadece futbol için stadyum yapıları inşa edilmeye başlanmıştır. Avrupa ve diğer ülkelerde 21. Yüzyılda yapılan stadlar, sadece futbolun gerçekleştiği yapılar olarak inşa edilmiştir. 2000 Avrupa şampiyonasının yapıldığı stadlar, modern stadların en önemli öncülerindedir. Hollanda'nın Amsterdam şehrinde 1996 yılında yapılan Amsterdam Arena Stadı üst örtüsü olarak çatısı açılıp kapanabilen stadlara ilk örneklerdendir. 51.324 kapasiteli olarak yapılan stad sadece futbol için yapılmıştır (Resim 2.16.)(World Stadium, 2007).

AMSTERDAM ARENA - 1996 HOLLANDA

Resim 2.16: 21. Yüzyıl modern stadyum yapılarına bir örnek – Hollanda [17]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com>

2002 Yılında düzenlenen dünya kupası futbol karşılaşmaları stadyum yapıları açısından çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu stadlar yapım teknolojisi açısından ve stadyum yapılarının mimari kimliği açısından önemli bir rol oynamaktadır. Tüm dünyada futbola verilen önemin artması bu alanda yapılan yatırımların da artmasına neden olmuştur. Bu yatırımlardan en önemli rolü stadyum yapıları almaktadır. Gerek yapım teknolojisi gerekse mimari açıdan en önemli stadlardan birisi Japonya’da 2001 yılında yapılan Sapporo Dome Stadyumudur. Bu stadın en önemli özelliği zemininin stad dışına çıkarak diğer bir zeminle değişebilmesidir. Üstü tamamen örtülü olan stad, yapım teknolojisi açısından stadyum yapılarının en önemli örneklerindedir.(Resim 2.17.)

Resim 2.17: 21. Yüzyılda modern stadyum yapılarına önemli bir örnek – Japonya [18]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com>

2000 Yılında yapılan ve geçmişin günümüz teknolojisi ile mimari anlamda birleştirildiği stad yapılarına en güzel örnek Güney Kore’de yapılan Busan Asiad Main Stadyumudur. 55.982 kapasiteli bu stad üst örtü olarak da stadyum yapılarında çatı çözümlerine örnek olmuştur (Resim 2.18.) (FIFA Worldcup, 2002).

Resim 2.18: 21. Yüzyılda modern stadyum yapılarına bir örnek – Güney Kore [19]

Kaynak: <http://www.stadiumguide.com>

Her spor oyununun kendi karakterine ve kurallarına uygun oyun mekanına ihtiyaç duyması stadyumların çeşitlenmesine neden olmaktadır. Stadyum tiplerinin oluşmasında en belirleyici etken, bünyesinde oynanacak oyunun karakteridir. Ancak stadyumlar kalabalık toplulukları hedefledikleri için, birbirine yakın özelliklere sahip oyunlar mümkün olduğunca tek yapıda farklı spor dallarına hizmet vermeyi amaçlamaktadırlar. En yaygın olan birliktelik; futbol ile jimnastik ve maratonun beraber aynı stadyumda yapılabildiği birleşimdir. Stadyumlar,

- i. sahanın şekline göre (dikdörtgen, kare, elmas, oval),
- ii. tribünlerinin yerleşimine göre (tek tribünlü, iki tribünlü, nal şekilli-3 tribünlü, tamamı çevrili),
- iii. yapının şekline göre (yuvarlak, oval, dikdörtgen, kare),
- iv. yapının üst örtüsüne göre (açık stadyum, yarı açık/kapalı stadyum ve dom),
- v. bünyesinde oynanan oyuna göre (futbol, beyzbol, olimpiyat, motorsporları gibi)

olmak üzere farklı özellikler için sınıflandırılabilirler.

2.1.3.2.1. Futbol Stadyumları:

Dünya üzerinde en yaygın stadyum türü olan futbol stadyumlarının, boyutları ve şekli birçok spor dalına ufak düzenlemeler ile hizmet edebilecek esnekliktedir. Ortada uluslararası standartlara göre 100-110m uzunluğunda, 64-75m genişliğinde (yerel stadyumlarda, bu değerler 90-120 ile 45-90 arasında değişebilmektedir), çim (ya da halı) bir saha, etrafında da sahayı çevreleyen bir koşu parkuru bulunmaktadır. Sahanın uzun kenarlarının uçlarında, bazen eklenmiş bir alan bulunabilmektedir. Bu alan, her iki uçta da olursa saha oval şekline, sadece bir ucunda olursa nal şekline dönüşmektedir. Genellikle küçük stadyumlarda olduğu gibi hiç bir eklenti olmaması durumunda ise, açık stadyum olarak adlandırılmakta ve dikdörtgen şeklini almaktadır. Amerika'da her üç şekilli stadyum amerikan futboluna uygun olduğu için yaygın olarak kullanılmaktadır. Avrupa'da ise, genellikle dikdörtgen şekilli stadyumlar yaygın olarak kullanılmaktadır. Fakat son yıllarda yapılan stadyumlarda, oval şekil daha sıklıkla tercih edilmektedir (Resim 2.19).

Resim 2.19: Roma Stadyumu [20]

Kaynak: <http://www.forumfutbol.com>

2.1.3.2.2. *Olimpik Stadyumlar:*

Olimpik stadyumlar, Olimpiyatların açılış ve kapanış törenlerinin, tüm karşılaşmalarının 2 hafta boyunca gerçekleştiği stadyumlardır. IOC tarafından bünyesinde gerçekleştirilecek olan spor etkinliklerinin ihtiyaçlarını karşılaması ve kalabalık bir seyirci kapasitesi hedeflenerek kararlaştırılmış olan özelliklere göre yapılan olimpik stadyumlar aslında futbol stadyumlarının bir çeşididir. Günümüzde olimpik stadyumlar gerekli durumlarda yan sahalar ile desteklenmekte, hatta olimpiyat köyleri kurulmaktadır.

Olimpik stadyumlar denilince asıl olarak yaz olimpiyatları için kullanılan stadyumlar anlatılmak istenmektedir. Kış olimpiyatlarında ise, çok daha özel koşullara sahip stadyumlar kullanılmaktadır. Buldukları şehrin ya da bölgenin iklim koşulları bu stadyumlar için son derece önemli bir etkidir. Ancak sayıları oldukça azdır ve kullanıma açık olduğu süre içinde zeminin sürekli dondurulması gerekmektedir. Tablo 2.1’de dünyadaki yaz ve kış olimpik stadyumları listelenmektedir.

Tablo 2.1: Dünyadaki Olimpik Stadyumlar

Yılı	Yaz Olimpiyatları		Kış Olimpiyatları	
	Stadyum	Şehir	Stadyum	Şehir
1896	Panathinaiko Stadyumu	Atina	-	-
1900	Velodrome de Vincennes	Paris	-	-
1904	Francis Field	St.Louis	-	-
1908	White City Stadyumu	Londra	-	-
1912	Stokholm Olimpik St.	Stokholm	-	-

1920	Antwerp Olimpik St.	Antwerp	-	-
1924	Yves du Manoir Ol. St.	Paris	Charmonix Olimpik St.	Charmonix
1928	Amsterdam Olimpik St.	Amsterdam	St.Moritz Olimp Buz Rinki	St. Moritz
1932	L. A. Memorial Kolezyumu	Los Angeles	Placid Gölü hizli kayak oval	Placid Gölü N.Y.
1936	Berlin Olimpik Stadyumu	Berlin	Olimpik Kayak Stadyumu	Garmish-parkenkirchen
1948	Wembley Stadyumu	Londra	St.Moritz Olimp. Buz Rinki	St. Moritz
1952	Helsinki Olimpik St.	Helsinki	Bislett Stadyumu	Oslo
1956	Melborn Kriket Zemini	Melborn	Olimpik Stadyum	Cortina d'Ampezzo
1960	Olimpik Stadyum	Roma	Blythe Arenasi	Squaw Californiya
1964	Tokyo Olimpik St.	Tokyo	Bergisel	Innsbruck
1968	Olimpik Stadyum	Meksiko City	Lesdiguieres Stadyumu	Grenoble
1972	Münih Olimpik St.	Münih	Makamonai Açık St.	Sapporo

1976	Montreal Olimpik St.	Montreal	Bergisel	Innsbruck
1980	Luzniki Stadyumu	Moskova	Placid Gölü Equestrian St.	Placid Gölü N.Y
1984	L.A. Memorial Kolezyumu	Los Angeles	Asım Ferhatoviç Hase St.	Sarajevo
1988	Seul Olimpik Stadyumu	Seul	McMahon Stadyumu	Calgary
1992	Olimpik Lluis Company St.	Barselona	Seremoni Tiyatrosu	Albertville
1996	Centennial Olimpik St.	Atlanta	1994-Lyngarsbakken	Lillehammer
2000	Telstar Stadyumu	Sidney	1998-Nagano Olimpik St.	Nagano
2004	Atina Olimpik St.	Atina	2002-Rice-Eccles St.	Salt Lake City, Utah
2008	Beijing Ulusal Stadyum	Beijing	2006-Torino Olimpik St.	Trino
2012	Londra Olimpik Stadyumu	Londra	2010-BC Place Stadyumu	Vankuver
-	-	-	2014-Sochi Olimpik St.u	Sochi

2.1.4. Stadyum Yapılarının Konumlandırılması

Stadyumlar tarihten günümüze, sosyal ve toplumsal açıdan, insanlığın spor, eğlence ve kültürel mimari yapıları olarak yer almış ve almaya devam etmektedirler. Toplum psikolojisi içerisinde hareket etmekten hoşnut olan insanoğlu için stadyumlar, stresten uzaklaşma, heyecan ve sevincin kaynaştığı mekanlar olarak sosyalleşmede önemli bir rol oynamaktadır.

Stadyum yapılarının en önemli mimari özelliklerinden bir tanesi yer seçimidir. Yunan ve Roma döneminde yapılan stadyum yapılarında yer seçimi arazinin doğal durumuna bağlıydı (Resim 2.20). İki alçak tepe arasında bir düzlük, stadyum yapısı için en uygun yerd. Her iki yanında ve bir ucunda doğal oturma setleri oluşturan, öteki ucunda da tepelerin eğimlerine sıfırlanıp giriş için bir yer sağlanan bu metod uygun arazilerde kullanılırdı. Arazinin uygun olmadığı konumlarda tepeler düzeltilerek uygun yerler oluşturulurdu. Tabiata tamamen açılmış ve her istikametten gelinip çıkılabilen bu tesislerde en çok ehemmiyet verilen mesele, tribünlerin görüş mesafesini ve rahatlığını temin edecek şekilde profillendirilmiş olmalarıydı. O dönemlerde kutsal yerlere uygun araziler seçilirdi. Bu kurallar doğrultusunda konumlandırma doğru olarak yapılabilmekteydi. Stadyumlarda konumlandırılmada yön olarak belli bir kural yoktu, fakat genelde kuzey-güney konumu tercih edilirdi. Yunan dönemi stadyum yapılarının konumlandırılmasına bakıldığında, stadyum yapısının kapsadığı kısımlar; koşu sahası, giriş veya girişler (stadyum kapısı), yarışma hakemleri ve oyun idarecileri için ayrılmış olan alanlar dahil seyirci yerleri ve güney tribününden oluşuyordu (Saltuk,1999).

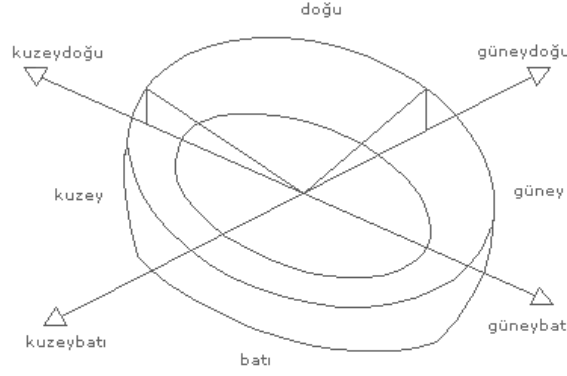
Resim 2.20: Stadyum yapılarının konumlandırılmasına Roma döneminden örnek [21]

Kaynak: <http://www.forumfutbol.com>

Yer seçim özelliklerini geçmiş dönem ve günümüz dönemi olarak ayrı değerlendirdiğimizde büyük farklılıklar vardır. Günümüzde gelişen yapım teknolojisi nedeniyle stadyum yapılarının yapımında arazi açısından çok özel bir konum aranmamaktadır. Bu da yer seçimini etkilemektedir.

Stadyum yapılarının konumlandırılmasında formundan kaynaklanan durumlara dikkat edilmesi gerekir. Oyun sahası ana formu antik ovale yakın elipstir. Stadyum genelde kısmen gömülüdür ve buradan kazanılan toprak tesisin etrafına yığılır. Şehir planlaması açısından spor tesislerine iyi ulaşım ve toplu ulaşım sağlanmalıdır. Tren, otobüs, tramvay durakları ve büyük park yerleri planlamada dikkate alınmalıdır. Duman, koku ve gürültü oluşması yüzünden sanayi yerlerine yakın olmamalıdır. Kapalı ve açık tesisler farklı spor çeşitlerini içermeli ve şehir arazi kullanım planlarına uyum sağlamalıdır.

Stadyum yapılarının yer seçimi düşünülürken mümkün olduğu kadar ulaşım hatları göz önüne alınmalıdır. Özellikle kara ve hava ulaşım hatlarına uygunluğu çok önemlidir. Diğer bir önemli kriter ise sanayi ve yerleşim alanlarının gelişmelerinin düşünülmesidir. Geçmiş dönemlerde şehir merkezi dışı olarak düşünülen ve yapılan birçok stadyum yapısı günümüzde merkezlerde sıkışıp kalmıştır. Nazım imar planlarında stadyum yapılacak alanların yer seçimi çok etkili olmalıdır. Diğer bir yer seçim kriteri iklim olmalıdır. Yer seçiminde hakim rüzgar yönleri, gün ışığının konumu dikkate alınmalıdır (Şekil 2.1.). Stadyum yapılarının kuzey rüzgarlarının yoğun olduğu bölgelerde konumlandırılmaması önemlidir. Eski çağlarda stadyum yapılarının konumlandırılmasında ve yönlendirilmesinde dağ eteklerinin seçilmesi, seyirci oturma yerlerinin olusturulmasına kolaylık sağladığı gibi rüzgarı perdelemesi açısından da önemliydi. Bu kural günümüzde de hala geçerlidir.

Görüş mesafesi spor tesisinin büyüklüğünü belirler

Şekil 2.1: Stadyum yapılarının yer seçiminde yön unsurları

Diğer önemli bir yönlenme de stadın konumu, gün ışığının, oyuncuların oyun esnasında ışın yansımalarından etkilemeyecek durumda olmasıdır. Stadyum yapısının kuzey-güney konumunda yerleştirilmesi, seyir konforu ve oyuncular içinde çok önemli bir kriterdir.

Stadyum yapılarının mimari özelliklerinden yer seçimi; ulaşım, bağlantı ve yönlenme ile birlikte düşünülmesi gereken özelliklerdendir. Stadyum yapılarının ana ulaşım bağlantıları üzerinde olması veya bağlantıların rahatlıkla stada bağlanabilecek konumda olması çok önemli bir kriterdir.

Şehir imar planlarında düşünüldüğünde olması gereken en önemli kriter stadyum yapısının şehir merkezlerinden uzak, şehri çevreleyen ring yolunun üzerinde uygun bir yerde konumlandırılmasıdır.

Stadyum yapıları genel anlamda incelendiğinde ulaşım ve otopark fonksiyonlarının oluşmasından sonra yapıyı şekillendiren en büyük kriter; kontrol noktalarıdır. Bu noktaların boyutlarının oluşturulması, stadyum yapısının kapasitesi ile doğru orantılıdır. 1. kontrol genel anlamda yapılan, biletli yada akredite olmuş seyircilerin ilk kontrol noktasıdır. 1. ve 2. kontrol alanı tamamen korunaklı ve biletli olmayan kişilerin alınmadığı alanlar olarak düzenlenmelidir. 2. kontrol noktasında ilk tarama yapılmaktadır. Son kontrol noktasına gelindiğinde seyirci veya görevlilerin stadyum içerisine alındığı son güvenlik noktasıdır. Bu güvenlik noktaları stadyum yapısının temel yapı alanını doğrudan etkileyen kriterlerden biridir.

2.1.5. Stadyum Yapılarının Fonksiyonel İşletimi

2.1.5.1. Tesis Yönetimi:

Tesis yöneticileri Toplam Tesis Yönetimi Paketini uygulama sorumluluğunu üstlenmişlerdir. Toplam Tesis Yönetimi Paketi tesislerin tasarlanmasını, planlanmasını, yönetilmesini, işletilmesini, pazarlanmasını, finanse edilmesini ve tesis yönetiminin bütün yasal işleriyle uğraşılmasını içerir. Çağdaş tesis yöneticileri mesleklerinin bütün boyutlarında iyi bir eğitim almış olmalıdırlar. (Appenzeller 2004; Kraus ve Curtis 2000).

Toplam Tesis Yönetimi Paketi (TTYP):

Planlama ve Tasarım:

- i. Fizibilite ve gereksinimleri değerlendirme
- ii. Ekonomik etki değerlendirmesi
- iii. Pazar analizi
- iv. Finansal planlama
- v. Yer seçimi
- vi. Takım oluşturma

Yönetim:

- i. Tesis programlaması
- ii. Sistem analizi
- iii. Değer biçme
- iv. Personelle müzakere
- v. İletişim ağı oluşturma

İşletme:

- i. Personel alma ve eğitme
- ii. Ayrıcalıklar ve ikramiyeler
- iii. Güvenlik
- iv. Etkinlik yönetimi
- v. Bilişim sistemleri
- vi. Bilet satışları ve kiralalar

- vii. Bakım
- viii. Tıbbi, acil yardım ve afet hizmetleri
- ix. Otopark
- x. Programlama
- xi. Teknoloji
- xii. Ulaştırma

Pazarlama:

- i. Tanıtım / fiyatlandırma
- ii. Organizasyon için yer ayırma
- iii. Halkla ve medya ile ilişkiler
- iv. Lisans verme
- v. Televizyon, internet ve kablolu yayın hakları
- vi. Sponsorluklar / reklam alma
- vii. İsim hakları

Finans:

- i. Muhasebe
- ii. Bütçe analizi / tahmin
- iii. Sermaye planlama
- iv. Maliyet sistemleri
- v. Envanter ve satın alma
- vi. Seyahat

Hukuk:

- i. Sözleşme görüşmeleri
- ii. Sponsor bulma
- iii. Sigorta
- iv. Çalışanlarla ilişkiler
- v. Risk yönetimi
- vi. Yasalar, kurallar ve yönetmelikler (ADA)

Tesis yönetimi birçok büyük kurumda, kamu sektörü ve özel sektör girişimlerinde tam zamanlı olarak icra edilen bir meslek haline gelmiştir. Tesis yönetimi sektörünün kendi

meslek örgütleri (Uluslararası Tesis Yönetimi Derneği (IFMA), Uluslararası Kongre Yöneticileri Derneği (IAAM)), kendi dergisi (iki ayda bir çıkan Facility Management Magazine), kendi araştırma-geliştirme ve sertifika programları, kendi standartları, hatta kendi “dili” vardır.

Tesisin en iyi şekilde yönetilebilmesi için Toplam Tesis Yönetimi Paketinde belirtilen ilkelerin ve mükemmel bir işletme yönetimi pratiğinin, kaliteli, iyi eğitim almış ve kendini bu işe adanmış personel tarafından uygulanması gerekir. İster büyük ister küçük, ister açık ister kapalı, ister çok amaçlı ister tek bir etkinliğe özel (su sporları, golf, grup egzersizi, buz pisti), ister ortaklı, ister özel olsun, tesisin uzman ve etkili bir yönetim hizmetine gereksinimi vardır. Bu temel ve anahtar niteliğindeki yönetim hizmetleri, bununla sınırlı olmamakla birlikte, aşağıdakilerin etkili şekilde bütünleştirilmesini içerir:

- i. Güvenlik ve emniyet
- ii. Erişim kolaylığı, katılım ve kontrol
- iii. Temizlik
- iv. Kapasite ve envanter
- v. İşlevsellik ve teknoloji

2.1.5.2. Ofis Yönetimi:

Ofis yönetimi; iletişim, yazışma, evrakların işleme konması, kayıt yönetimi, bütçe ve rapor hazırlama, hizmet içi eğitim ve halkla ilişkilerle ilgilidir. Ofis, organizasyonun sınır merkezidir; bundan dolayı, grup, merkez, program, bölüm ya da başka bir organizasyon biriminin etkili ve verimli şekilde yönetilmesi isteniyorsa, ofis yönetimine çok dikkat edilmelidir. İnsan kaynakları, halkla ilişkiler, çalışma ortamı, mekan, çalışma bölümlerinin bakımı, araç-gereçler, bilgisayarlar, teknoloji, yönetim usulü, değerlendirmeler ve raporlar gibi konulara sürkeli olarak özen gösterilmelidir. Verimli çalışma verimli ortamlardan doğar, dolayısıyla verimi arttırmak için mekan ve ortamı maksimum düzeye çıkartmak gerekir.

Amaçlar:

- i. Organizasyonel etkinliklerin bireysel ve birimsel üretkenliğini azamileştirmek için tasarladığından emin olmak.
- ii. Organizasyonun elindeki bildirimlerin etkili şekilde yönetilmesini sağlamak.
- iii. Makul nicelik ve nitelik standartlarını korumak.
- iv. Etkili iş süreçleri ve prosedürleri geliştirmek.
- v. Organizasyonun çalışanları için yüksek nitelikli bir fiziksel ve psikolojik çalışma ortamı sunmak.
- vi. İdari ofis yönetimi alanında görevlendirilen çalışanların görev ve sorumluluklarının tanımlanmasına yardımcı olmak.
- vii. İdari ofis yönetimi alanında görev yapan personel üyeleri arasında ve bu personelle organizasyon içerisinde başka alanlarda görev yapan öteki personel arasında tatmin edici iletişim kanalları geliştirmek.
- viii. Personelin yüksek düzeyde bir çalışma etkinliğini korumasına yardım etmek.
- ix. Ofis personelinin etkili şekilde denetlenmesini sağlamak.
- x. Özel ofis araç-gereçlerinin etkili ve uygun şekilde kullanılmasını sağlamak.

2.2 KAPALI SPOR SALONLARI

Bu bölümde kapalı spor salonları hakkında derinlemesine bir inceleme yapılmış; konumlandırılması, yeri, yerleşimi, çevre düzenlemesi, gereksinimleri, işletme ve fonksiyonellikleri araştırılmıştır.

2.2.1. Kapalı Spor Salonlarının Konumlandırılması

2.2.1.1. Spor Salonunun Yeri:

Spor salonunu kullanacak olan kişi bu sürece sporun yapıldığı yere gidişi ve seyahati ile başlar. Spor olayının gerçekleştiği yerin genç, düşük ekonomik gelir düzeyine sahip ve yaşlı kişileri çekebilecek derecede uygun ve ulaşılabilir olması gerekir.

Spor tesislerinin yeri seçilirken; bölgenin iklim koşulları, metropolitan gelişim projeleri ve genel eğilimler, tesise ulaşım ve tesis çevresinin trafiği, gelişim projeleri için yeterli arazi bulunması, tesisi kullanacak sporcu ve seyirci kitlelerine yakınlığı gibi bazı temel sorulara cevap aranmalıdır (Erkan1989). Spor alanları konusunda uzmanlaşan direktörler 5 km. aralıklarla spor tesisi çevresinde dairesel şekiller çizerek analiz yapmaktadırlar. Bu alan belirlendikten sonra, otomobil ve diğer şekillerde varış zamanına göre ulaşım zamanı belirlenmekte ve tüketicinin bu spor yerine gitmeyi isteyip istemediği analiz edilmektedir (Argan ve Katırcı 2002).

Yapılacak spor salonunun, toplu taşıma olanakları bakımında zengin, çeşitli eğitim kurumlarına yakın; tren yolu, endüstri araçları, yoğun trafik ses ve hava kirliliğinden uzak olmalıdır. Yer seçilirken planlar, nüfus hareketine ve gelecekte o alanın gelişip gelişmeyeceği göz önünde tutularak yapılmalıdır (Bucher 1987).

Yer seçimi ile ilgili durumları şöyle sıralayabiliriz (Aydın 1998):

- i. Nüfus
- ii. Sporcu Kulüp ve Öğrenci Sayıları
- iii. Ekonomik Durum
- iv. Sosyal ve Spor Yapısı
- v. Yerel Katkılar
- vi. Yörenin İklimi
- vii. Arsa ve Arazi Durumu
- viii. Çevre Şartları
- ix. Kalkınmada Öncelikli Yörelere ve Spor Dalları
- x. Turizmi Geliştirici Öncelikli Yörelere
- xi. Toplu Konut, Mevcut Konut ve Sanayi Bölgeleri
- xii. Gecekondu Semtleri ve İş Merkezinin Yoğunluğu
- xiii. Kamu kurum ve Kuruluşlarının Göstereceği Yer.

Ülkemizde, spor tesisi yapımında öncelikli olarak, nüfus yoğunluğu, iklim şartları, yörenin spor potansiyeli, eğitim seviyesi, ekonomik şartlar ve benzeri nedenlerle değerlendirmeler yapılarak, günümüzün spor faaliyetlerine uygun olarak tek amaçlı ve çok amaçlı spor tesisleri, ülkenin siyasi ve spor teşkilatının yatırım politikasına uygun gerçekleştirilmektedir (Cankalp 2002).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde spor tesislerinin yapımında dikkat edilecek kriterler altı madde etrafında toplanmış ve spor tesisleri yapım işleri belirli bir plana bağlanmaya çalışılmıştır. Bunlar;

- i. Tesisin yapılması istenen yerdeki nüfus yoğunluğu ve dağılımı
- ii. Her derecedeki okulların sayısı ve okullardaki öğrenci adedi
- iii. Kulüplerin sayısı, bu kulüplerde kayıtlı bulunan sporcularla, kayıtlı olmayan aktif sporcuların sayılan ve uğraştıkları branşlar
- iv. Mahalli özellikler ve mahallin örf ve adetleri
- v. İklim şartları
- vi. Gerçek ihtiyaçlar (Milli temasların yapıldığı yerler vb.) şeklinde tespit edilmiştir (D.İ.E. Spor Faaliyetleri ve Tesisler 1987).

2.2.1.2. Spor Salonunun Yerleşimi:

Spor salonları ve çevresi kısa sürede gelişim göstereceğinden geleceği düşünerek planlanmalıdır. Yerleşim ve boyutlar ile ilgili planlama yaparken coğrafya ve iklim koşulları göz önünde tutulmalı; katılımcılara güvenli, sağlıklı, hoş bir çevre sunulmalıdır. Spor salonu yangın tehlikesi, mekanik kaza olasılığı ve trafikteki tehlike minimuma indirilecek şekilde planlanmalıdır (Bucher1987). Spor tesisleri çevrelerindeki binalar ile uyum içerisinde düşünülmeli, malzemeler ucuz, kolay temizlenir, yanmaz, sağlam ve durumlarını uzun süre koruyan türden kaliteli olmalı, ayrıca spor yapanlar, seyirciler ve personel için asgari estetik dikkate alınmalıdır. Tesisin temelleri rutubetten ve yeraltı sularından etkilenmeyecek şekilde, çatı ve duvarları da aynı faktörlerden korunmak için çok iyi bir yalıtıma tabii tutulmalıdır. Milli zevke, mahalli folkloru uygun şekillere, gözü rahatsız etmeyecek renk ve desenlere yer verilmelidir (Aydın1998).

Bir spor yerinin etrafındaki çevre, spora katılımı ve seyri önemli derecede etkilemektedir. Eger, spor salonunun çevresi güvenilir değilse, tehdit hisseden seyirci ve ilgili alanda spor yapmak isteyen kişiler göz önüne alındığında olumsuz etki yaratır. Çevre, spor yapma alanındaki katılımı ve seyri etkileyen unsurdur. Endüstriyel bir alandaki spor tesisi seyirci veya sporcuları olumsuz yönde etkileyebilir. Çevreleyen alanın ıssız, çorak, hoş görünümünden uzak oluşu katılımı önemli derecede etkiler (Argan ve Katırcı 2002).

Aydın (1998)'e göre spor salonunun yerleşim planı hazırlanırken aşağıdaki dört temel grup esas alınmalıdır:

- i. Temel Fonksiyon Grupları: Spor aktiviteleri için kullanılan alanlar,
- ii. Servis üreten Gruplar: Sportif aktivitelerinin icrası için temel fonksiyona hizmet eden soyunma odaları, tuvaletler, duşlar, saunalar, salonda kullanılan aletler için depolar, antrenör ve hakem odaları, diğerleri ile teknik merkezde ısıtma, havalandırma, ışıklandırma, seslendirme tesisatları ve su depoları.
- iii. Yan Fonksiyon Grupları: Yönetim Bölümleri, gişeler, kütüphane, lokaller, büfeler, temizlik ekip ve ekipman odaları, itfaiye, emniyet odaları ve depolar.
- iv. Sporcu Sağlık Merkezi ile çok yönlü kullanma imkanına sahip sağlık araştırma laboratuvarları bulunmalıdır. Ayrıca ambulans garajı bulunmalıdır.

Ramazanoğlu ve N. Ramazanoğlu (2000)'nin yapmış oldukları çalışma sonucunda spor salonlarının boyutları hakkında bize fikir vermektedir: “Spor yatırımları genellikle seyir sporunun gerektirdiği büyük ve masraflı tesislere yönelmektedir. Bu tesislere olan ihtiyaç açıktır ancak uygulamada büyük tesislere verilen ağırlığın kitleye yönelmiş bir spor politikası ile bağdaşmadığı ve eş kapasiteler yarattığı görülmektedir. Bu tesislerin büyüklüğü işletme masraflarını arttırdığı için genellikle maç günleri dışında kapalı tutulmaları spor yapacak çok sayıda kişinin doğrudan doğruya faydalanma imkanını ortadan kaldırmaktadır.”

“Türkiye’de Spor Tesisleri Üretim ve Değerlendirme Politikasına Genel Bir Bakış” adlı yazısıyla R. SÜMER (1998): “Spor tesislerinin ölü ve soğuk alanları ile hayli geniş, beton yığınları ve demir parmaklıklar ile halktan, sporcudan, kulüplerden ve okullardan uzak bir görüntü sergilediğini ve Türk halkının yüzbinleri içine alacak tribünleri mi, yoksa semtlere yönelik ucuz, temiz ve neredeyse yirmidört saat açık tesisleri mi istediğini sayıları hızla artmakta olan halı sahaların kanıtladığını” belirtmiştir. Bu Türkiye’nin çok seyircili büyük spor salonlarından önce kulüplerin, amatörlerin, okulların ve halkın yararlanacağı ucuz, çok amaçlı ve az seyircili tesislere ağırlık vermesi gerektiğine ilişkin de bir işarettir (Sümer 1998). GSGM’ye ait spor salonları Tesisler Dairesi Başkanlığınca belirlenen “tip projeler” standartlarına uygun ebatlarda inşa edilmektedirler.

2.2.1.3. Çevre Düzenlemesi ve Yönelme:

1. Tesisin çevresi ve yolların durumu: Tesis çevresinde ana ulaşım yolları yerine çok sayıda tali yollar olmalıdır. Trafik akışı tek taraflı olmalıdır. Trafik, seyirci hareket alanı dışında olmalı ve yollar kanalizasyon ve ışıklandırma açısından tanzim edilmiş olmalıdır.
2. Otopark ve otobüs duraklarının konumu: Otoparkları tesisten 500 – 1000 metre uzakta tutmak önemlidir. İnsanları gürültüden uzak tutma ve ulaşımı aksatmamak için bu durum gereklidir.
3. Işıklandırma Durumu: Hem seyirciler, hem de taşıtlar için güven duyulabilecek bir ışıklandırma sistemi gereklidir.
4. Drenaj tesisleri ve kanalizasyon durumu: Müsabaka günlerinde meydana gelen insani atıklar kirli sular ve yağmur suları ile birlikte kanalizasyona verilmelidir. Yeraltında büyük şebeke olmalıdır.
5. Temizlik Durumu: Belirli mesafelere göre çöp kutuları konmalıdır. Tesislerin çevresi sarılarak kirletici etkilerden kurtarılmalıdır.
6. Yiyecek ve içecek durumu: Tesislerde kapalı yerlerde ruhsata bağlı olarak yiyecek ve içecekleri, büfeler, lokanta vs. olmalıdır. Denetimler sık yapılmalı, açıkta yiyecek satılmasına müsaade edilmemelidir.

2.2.2. Kapalı Spor Salonu Kullanıcılarının Gereksinimleri

Kullanıcıların psiko-sosyal gereksinimleri:

1. Davranışsal Gereksinimler: Mekanda kişilerin eylemleri anında gereksinim duydukları mesafeler, bireysel sınır 45 cm., bireyler arası uzaklık 45-120 cm., toplum içi uzaklık 120-130 cm., kamusal uzaklık 360 cm.'den büyük olan görsel ilişkiye bağlı uzaklıklardır.
2. Toplumsal Gereksinimler: Mekanlardaki sosyal ilişkiler, toplumsal yapı-kuruluş ve gerekleridir.
3. Estetik Gereksinimleri: Mekanın uygun biçim, renk ve dokusal özellikleridir.
4. Mahremiyet Gereksinimleri: Mekanın işitsel, görsel, kişisel ve toplumsal gizliliğe uygun olmasıdır.

Kullanıcıların fiziksel gereksinimleri:

1. Mekansal Gereksinimler: Mekan içindeki insanın, antropometrik boyutları, eylemleri ve eylemlerinin yapılış biçimleri - davranışlarıdır.
2. Isısal Gereksinimler: Mekandaki uygun sıcaklık, nem, radyasyon ve hava hareketleridir.
3. İşitsel Gereksinimler: Mekandaki sesin uygun şiddette olması ve ses yansıma dağılım özellikleridir.
4. Görsel Gereksinimler: Mekandaki uygun ışık şiddeti-aydınlık düzeyleridir.
5. Sağlık Gereksinimleri: Mekan içine temiz su getirilmesi, çöp ve artıkların yok edilmesi, mikrop ve zararlılardan korunmalarıdır.
6. Emniyet Gereksinimleri: Mekanın yapısal sağlamlığının uygun olması, yangın, doğal afetlere, hırsıza ve eylem anındaki kazalara karşı korunmalarıdır.

Spor salonlarının yukarıda belirtilen başlıklardaki kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamasına etki eden fiziki özellikleri 3 ana başlıkta incelemekteyiz.

- i. Spor salonunun yeri
- ii. Spor salonunun yerleşimi
- iii. Spor salonunun mimari yapısı

2.2.3. Kapalı Spor Salonlarının İşletimi ve Fonksiyonellik

2.2.3.1. İşletme Kavramı

Birkaç tanım doğrultusunda işletme kavramı:

- i. İşletme, insanların istek ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mal veya hizmet üretiminde bulunan ekonomik ve teknik birimlerdir (Mucuk 1993).
- ii. Üretim faaliyetlerinde bulunan ve ihtiyaçların tatminine doğrudan veya dolayısıyla katılan iktisadi birimlere işletme denir (Aşkun 1991).
- iii. Mal ve hizmet üretmek amacıyla insan gücü, mali ve teknik faktörleri bir araya getirerek fayda oluşturan ünitelerdir (Can 1986).

2.2.3.2. Fonksiyonellik

Spor hizmetleri devlet kamu kurum ve kuruluşları aracılığı ile gerçekleştirilebileceği gibi, özel kurum ve spor kuruluşlarını teşvik ederek de gerçekleştirilebilir. Çünkü spor, devletin sosyal bünyesi, ve sağlıklı bir toplumun önemli rollere sahip bir sosyal olgusudur.

Özel kapalı spor salonu işletmelerinin başlıca genel amaçları kar toplama, hizmet ve işletmenin yaşamını sürekli kılmadır. İşletmeler mal veya hizmet, veya her ikisinden oluşan ihtiyaçları karşılayacak değerleri üretirler. İşletmeler sosyal fayda oluşturacak bir şekilde mal ve hizmet üreterek, insan ihtiyaçlarını karşılamak intelligine sahiptirler.

Spor tesisinin varlığı hem spor talebine ve spor programlarının üretimine hem de hizmetlerden faydalanma oranına tesir etmektedir.

Spor salonlarının yapımı, planlanması ve hizmet etmeye yönelik programlanması, her seviyedeki yöneticiler açısından süreklilik gösteren ve güncelliğini koruyan bir konu durumundadır. Spor salonlarının verimli kullanılması hem sporcu yetiştirilmesinde hem de beşeri kaynakların üretimdeki verimliliklerinin artırılması açısından önemlidir.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın altıncı beş yıllık kalkınma planında ülkede bulunan spor tesislerinin tam kapasite ile kullanılmasını sağlayacak biçimde düzenlemelerin yapılacağını belirtmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının 1984 tarih ve 71 sayılı salonlarının tam kapasite ile çalıştırılması, çevre okul ve spor kulüplerine açık tutulmasına özen gösterilmesi yönündeki açıklaması, kaynakların verimli kullanılması amacına yöneliktir.

3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1.1. Araştırmanın Amacı

İstanbul'da bulunan bazı Spor Salonlarını ve Stadyumları incelemek. Bu yapıların hangi amaçlara hizmet ettiklerini ve konumları açısından şehire etkilerini tespit etmek.

Literatürdeki standartlar çerçevesinde İstanbul'daki Stadyumların ve Spor Salonlarının, ihtiyaçları ne derecede karşıladığını ve şehir bölge planlama açısından nasıl bir uygunluk içerisinde olduklarını tespit etmek. Bu sayede yeni fikirler yaratmaya ışık tutacak bir çalışma örneği hazırlamak umulmaktadır.

3.1.2. Araştırma Soruları

1. Stadyumlar ve Spor Salonları yılın kaç günü kullanılıyor?
2. Buralarda hangi spor dallarına hizmet ediliyor?
3. Bu yapıların standartlara uygunluk düzeyi nedir?
4. Bu yapılar spor faaliyetleri haricinde bir gelir kaynağı olarak kullanılıyor mu?
5. Stadyumların ve Spor Salonlarının buldukları şehire etkileri, konumları ve ulaşımları nasıldır?

3.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırma süreci ve bu süreç içerisinde yapılan çalışmalar anlatılmıştır.

3.2.1. Araştırma Süreci

Araştırma sürecinde derinlemesine mülakatlar ve yerinde tetkikler yapılmış, yapılan bu görüşmelerde ve anketlerde, şahısların konularında uzman oldukları ve tüketicilerin de samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

3.2.2. Araştırma Tasarımı

3.2.2.1. Derinlemesine Mülakat:

Derinlemesine mülakat süreci, tez konusunun seçimi ardından başlamış, belli periyotlarla uzman kişilerle ve tüketicilerle görüşülmüştür. Kişi ve kurumlara yöneltilen sorular, ve yapılan sohbetler sonucunda bazı bilgilere ulaşılmış, ulaşılan bu bilgiler literatürde ayrıca araştırılmış ve doğruluğu sonucuna ulaşılarak bu çalışmada paylaşılmıştır.

3.3. İSTANBUL'DAKİ BAZI STADYUM YAPILARININ İNCELENMESİ

3.3.1. Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu

Resim 3.1: Fenrbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu [22]

Kaynak: <http://www.fenerbahce.org>

3.3.1.1. Stadyum'un Tarihsel Gelişimi:

Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu, yurdumuzun ilk nizami futbol sahasıdır. İlk olarak Union Club adı altında 1908 yılında faaliyete geçmiştir. Bu tarihten önce de alan Papazın Çayırı ismiyle bilinir ve burada futbol karşılaşmaları yapılırdı.

1908 yılı Temmuz'unda, Şehremini Operatör Cemil (Topuzlu) Bey'in, hürriyet kahramanlarına yardım amacıyla verdiği davetin konuklarından ve yurdumuzda futbolu ilk oynayan Reji Whittall'ın, gençliğin spora ve özellikle futbola olan istek ve ilgisi doğrultusunda bir futbol sahası yapılması gerekliliği yönündeki konuşmasının ertesi günü, bu kişiler, Fenerbahçe Başkanı Ziya Songülen Bey, birkaç İngiliz ve maruf Rıfat Bey'le bir toplantı yaparak, saha için en uygun yerin, Hazine'ye ait olan bu çayır olduğuna karar verdiler.

Başkatip Cevat aracılığı ile konu, Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit'e götürüldü. Teklifi önce kabul etmeyen Sultan daha sonra yıllık 30 altın kira karşılığında Union Club ile 20 yıllık bir sözleşme yapılmasına karar verdi. 3.000 altına mal olan, çayırın tahta perdeyle çevrilmesi ve bir lokal inşaatı sonrasında saha, futbol karşılaşmalarını izleyen kışa kadar hazır hale getirildi.

Resim 3.2: Papazın ayı [23]

Kaynak: <http://www.fenerbahce.org>

Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi zerine İngilizler düşman konumuna geçtiler. Dolayısıyla Union Club ile ilgilenmediler. Türk hissedarların da dağılması üzerine sahipsiz kalan Union Club'a, 1915 yılında Kara Kemal tarafından el konuldu ve ismi İttihat Spor Kulübü olarak değiştirildi.

Basri Bey isimli bir kişinin işletmeciliğine bırakılan, yeni ismiyle İttihat Spor Sahası, İstanbul'un işgal devri ortalarına kadar tüm sportif faaliyetlerin yeri oldu. Taksim Stadı'nın inşaatı ile birlikte, kendi haline bırakılan saha, 1929 yılında Fenerbahçe tarafından kiralandı ve 25 Ekim 1929 tarihinde yapılan bir spor bayramı ile tekrar hizmete sunuldu. Aynı gün ismi Fenerbahçe Stadı olarak değiştirildi.

Resim 3.3: Papazın ayı [24]

Kaynak: <http://www.fenerbahce.org>

30 Eylül 1931 tarihinde yapılan inşaatla stadın dışarıyla ilişkisi kesildi. Yapılan birçok değişiklik sonrasında 13 Mayıs 1923 tarihinde, Vali Muhittin Üstündağ'ın katıldığı törenle, Fenerbahçe Stadi'nin açılışı yapıldı. Fenerbahçe Spor Kulübü'nün Kuşdili'nde bulunan lokalinin yanması sonrasında, kiracısı olduğu stadın satın alınmasına karar verildi.

Şükrü Saraçoğlu'nun ve Kemal Onan'ın da üstün gayretleriyle, 36.000 metrekarelik bu alan ve içinde bulunan bina, 27 Mayıs 1933 tarihinde, 9.000 TL bedeli 10 ayda ödenmek kaydıyla Fenerbahçe Spor Kulübü'nün malı oldu. Bununla birlikte Fenerbahçe Türkiye'de stad mülkiyetine sahip ilk kulüp olma özelliğini kazandı.

Futbola İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra artan ilgi, İstanbul'da bir büyük stad daha yapılmasını gerektirdi. Bu bağlamda bugün Beşiktaş İnönü Stadyumu adındaki Mithat Paşa Stadi'nin yapımına başlandı. Aynı dönemde Fenerbahçe de kendi stadının büyütülmesi ihtiyacını hissetti. Yeni Fenerbahçe Stadi 25.000 kapasiteli modern bir stad ve aynı dönemde Türkiye'deki en yüksek kapasiteli stad olmuştu. Ankara 19 Mayıs Stadi 12.000, Mithat Paşa Stadi 15.000 kişilik kapasiteye sahipti.

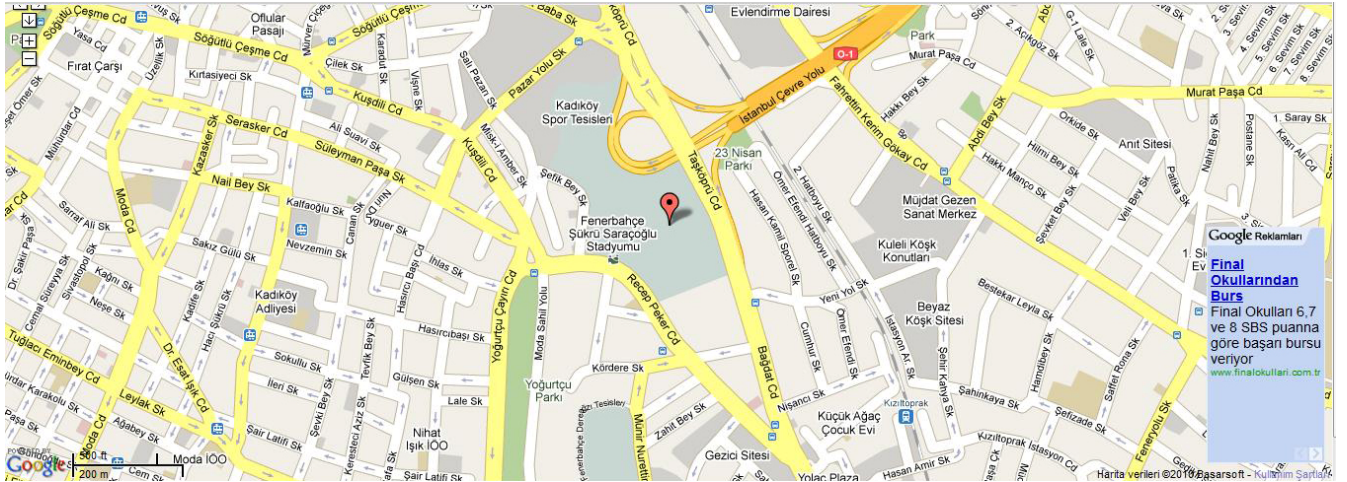
Uzun seneler Fenerbahçe Stadi olarak anılan stad, Aziz Yıldırım başkanlığındaki yönetim tarafından, eski başkan Şükrü Saraçoğlu'nun ismi verilerek Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadi adını aldı.

2000 senesi itibariyle yapımına başlanan açık tribün inşaatları sonrasında stad kapasitesi arttırıldı. Her iki açık tribün, 10.000 seyirci kapasitesine çıkarıldı. 2000-2001 sezonunun açılış maçı İstanbulspor ile oynanırken tamamlanan Migros Tribünü'nün hizmete açılması ile kapasite 30.000 civarına çıkarılış ve sezon içinde de diğer tribününü inşaatı başlanmıştı. 6 Mayıs 2001'de oynanan Fenerbahçe-Galatasaray maçıyla hizmete giren Telsim Tribünü'nün adı değişmiştir, seyirci kapasitesi 42.000'e çıkarılmıştır. Telsim Tribünü Şubat 2009 tarihinden itibaren Türk Telekom Tribünü olarak anılmaktadır. Maraton Tribünü'nün yıkılıp yenilenmesiyle de Şubat 2002'de stadyum kapasitesi yaklaşık 50.000 civarına yükseltildi. Mermer zemini, cam duvarları ile dikkat çeken tribünüm içinde de iki kata açılan, 5.000 taraftar alacak kapasitede cafe, pub ve lokantalar yer alıyor. Soyunma, basın ve hakem odaları, yönetim ve toplantı salonları, 60 lüks loca, Fenerium ve yine bu tribün altında yer alan Fenerbahçe Müzesi de taraftarlara ev sahipliği yapıyor.

2002-2003 sezonunun ilk yarısında kale arkalarında tribünlerin üstü kapatıldı ve kapasite 45.755'e çıkarıldı. 2005 yılını Mart ayında numaralı tribün yıkılarak yerine 9 ayda yeni tribün yapıldı. 2006-2007 sezonunda ise ilk önce misafir takımın maçları izlediği tribünün yeri değiştirildi ve stada ısıtma sistemi eklendi. Benzer bir uygulama yakın zamanda tamamlanmış olan Kadir Has Stadyumu'nda da bulunmaktadır. 2009-2010 sezonu sonrasında yapılan çalışmalarla çim sahaya alttan ısıtma sistemi getirildi ve su giderleri düzenlendi.

3.3.1.2. Stadyum'un Konumlandırılması:

Fenerbahçeli taraftarların "Mabet" diye adlandırdıkları Şükrü Saraçoğlu Stadyumu maç günleri tam bir kaos ortamı sunmaktadır. Şehir merkezinde bulunan stad ana yolların üzerine kurulduğu için, Kadıköy-Bostancı hattını tamamen kilitlemektedir. Stadın yenilediği dönemde (2002-2003) herkesin kafasında aynı soru işaretleri oluşturan seyirci sayısının artmasıyla iyice trafik sorunu olacağını vurgulayan, hatta bir çok mimarın *şehir planlama hatası, kent planlama cinayeti*, diye adlandırdıkları bir bölgededir.

Resim 3.4: Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu, Konumu [25]

Kaynak: <http://www.fenerbahce.org>

Resim 3.5-3.6: Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu, Mekan Bilgisi [26][27]

Kaynak: <http://www.fenerbahce.org>

3.3.1.3. Stadyum'un Fonksiyonel İşletimi:

2008-2009 UEFA Kupası final müsabakası 20 Mayıs 2009 Çarşamba günü, Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu'nda oynanmıştır. Mimarisi dikdörtgen şeklinde olan bu stad UEFA'nın 5 yıldızlı stadları arasındadır. Çim saha boyutu 105x68 metredir ve doğal çimdir. Stadda 5.440 kapalı oturma alanı, 100 adet VIP Locası bulunmaktadır. Toplam 79 adet WC vardır. Stadın aydınlatma gücü 1400 luxtur. Ev sahibi takıma ait 427 metrekare, rakip takıma ait 286 metrekare, 1. hakeme ait 100 metrekare, 2. 3. ve 4. hakemlere ait 40 metrekare soyunma odası ayrıca Sağlık Odası, Delege Odası, Doping Test Odası, konuklar için Resepsiyon Odası, 4 tane ilk yardım odası mevcuttur. 10 otobüs ve 1000 araba kapasiteli park alanı, 68 adet turnike vardır. Bu stadtan dakikada 95.952 seyirci çıkabilmektedir. Stada akredite olabilecek 240 adet Basın, görev alabilecek 15 adet TV ve 5 Radyo organı, 155 masa kapasiteli yazılı Basın Odası mevcuttur.

Resim 3.7: Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu [28]

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org>

3.3.2. Beşiktaş İnönü Stadyumu

3.3.2.1. Stadyum'un Tarihsel Gelişimi:

İstanbul'da futbol karşılaşmaları 1910'lu yıllardan başlayarak 1928'e kadar eski Union Club Stadı'nda, 1929-1947 arasında da Fenerbahçe Stadı ile Taksim Topçu Kışlası avlusunda yapılan Taksim Stadı'nda oynanmaktaydı. İstanbul'daki ilk statlar ahşap ve tek tribünlü Fenerbahçe ile Beşiktaş ile Ortaköy arasındaki ilkel görünümlü Şeref Stadı'ydı. Taksim Kışlası'yla birlikte buradaki top sahası da kaldırılınca İstanbul'a büyük ve modern bir stat yapımı önem kazandı.

1939'da İtalya'dan davet edilen ve bu konuda uzmanlığı bulunan dünyaca ünlü stadyum mimarı Paolo Vietti Violi, mimar Fazıl Aysu ve mimar Şinasi Şahingiray'la birlikte stadyum için seçilen Dolmabahçe Sarayı'nın eski hasahırlarının bulunduğu yere uygun bir plan hazırladı. Stadın temeli, 19 Mayıs 1939'da Dolmabahçe Sarayı'nın eski hasahırlarının bulunduğu arazide atıldı. Ancak kısa bir süre sonra II. Dünya Savaşı'nın getirdiği sıkıntılar inşaatı engelledi. Bu nedenle 19 Mayıs 1943'te yeniden bir temel atma töreni yapıldı ve hafriyat işine girişildi. Harap durumda olan hasahırlar kolayca ortadan kaldırılıp hafriyat yapılabilirdi. Ancak arkada bulunan Gazhane tesisleri en büyük problemi teşkil ediyordu. Mimar Vietti Violi'nin çizdiği planın Gazhane'ye bakan kısmına el sürülemedi. Stadın diğer yerleri plana uygun olarak yapıldı. Ancak stadın Dolmabahçe Sarayı'na bakan yüzündeki büyük demir kapısının iki yanındaki duvara gömülecek tunç rölyefler yapılamadığı gibi, yine bu tribünün sahaya bakan yüzündeki iki küçük kulenin üzerine konulması gereken disk ve cirit atan sporcu heykelleri de yapılıp yerlerine konulamadı. Stadın Gazhane'ye bakan kısmı da yüksek bir taş duvarla kaplandı.

Stada, dönemin Cumhurbaşkanı ve Mustafa Kemal Atatürk'ün silah arkadaşlarından olan İsmet İnönü'nün soyadı verildi. Stadın açılışını, dönemin İstanbul valisi ve belediye başkanı Dr. Lütfi Kırdar yaptı. Stad, o dönemin parasal değeriyle 5.000.000 TL'ye mal oldu.

İnönü Stadyumu, 27 Kasım 1947'de Beşiktaş ile İsveç'in AIK Solna takımı arasında oynanan maçla açıldı. 1947'de açılığında adı İnönü Stadyumu iken 1952'de siyasi nedenlerle adı Mithatpaşa Stadyumu'na çevrildi, 1973'de tekrar İnönü Stadyumu oldu. Beşiktaş JK, açılığından beri bu stadi kullanmaktadır.

1998 yılında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile BJK arasında imzalanan sözleşme ile 49 yıllığına kiralanmış ve adı Beşiktaş İnönü Stadı olarak değiştirilmiştir. Bu sözleşmeyle BJK İnönü Stadyumu ile ilgili tasarruflarda bulunmaya sadece Beşiktaş Jimnastik Kulübü Derneği'nin yetkili olduğu hukuken tescil edilmiştir.

İnönü Stadı ilk inşa edildiği yıllarda günlük ihtiyaca göre düzenlenmiş, çok sayıda seyirci alacak kapasiteli tribünler yerine, yapıda estetik görüntüye daha çok önem verilmişti. İstanbul'un artan nüfusuyla orantılı olarak futbol seyircisi de artınca stad ihtiyaca cevap veremez hale gelmiştir. 1947'de açıldığında 15.000 kişilik olan stadın kapasitesi 1950'li yıllarda, ilk olarak numaralı tribünün sol tarafına düşen bölüme 5 bin kişilik eklenti yapıldı. (Resim 2.28) Bir süre sonra gazhanenin kaldırılmasıyla meydana çıkan arsaya 15 bin kişilik kale arkası tribünün yapılmasıyla stad ayakta 40 bin seyirci alacak hale getirildi. İnönü Stadı uzun yıllar Türkiye'deki tek karşılıklı iki kapalı tribüne sahip stad özelliğini korudu.

Resim 3.8: İnönü Stadyumu 2002 tadilatından önceki hali [29]

Kaynak: [http:// tr.wikipedia.org](http://tr.wikipedia.org)

2003-2004 sezonunun tamamlanmasının ardından başlayan çalışmalarla BJK İnönü Stadyumu'nun zemin indirme projesiyle, tribünler ile saha arasındaki mesafe 4 metreye indirildi. Bu sayede yüzde 50 artışla, toplam koltuk kapasitesi de 32.145'e ulaştı. (Resim 2.29) Kapalıda bulunan basın tribünü, numaralı kısma alındı. Kapalı tribünün orta bölümündeki localar, tribünlerle saha arasında bulunan tel örgüler kaldırıldı. Stadın giriş ve çıkışlarını rahatlatmak için kapı sayısı da yüzde 100 artırılarak, 36'dan 72'ye çıkartıldı. BJK TV için stat içerisinde bir bölüm yapıldı. Ayrıca, tuvalet ve büfelere yenisi eklenerek, bakımları tamamlandı.

Resim 3.9: İnönü Stadyumu yaklaşık 40bin seyirci kapasitesi ile son hali [30]

Kaynak: [http:// www.bjk.com.tr](http://www.bjk.com.tr)

3.3.2.2. Stadyum'un Konumlandırılması:

Beşiktaş İnönü Stadyumu, Beşiktaş'tan Taksim'e giden yolda Dolmabahçe Sarayı'nın tam karşısındadır. Metro, dolmuş veya minibüsle ulaşıldığında Taksim Meydanı veya Beşiktaş'tan 10 dakikalık yürüme mesafesindedir. Ayrıca Anadolu yakasından gelindiğinde, Beşiktaş ve Kabataş semtine, Üsküdar veya Kadıköy'den her 30 dakikada bir vapur seferleri ve devamlı olarak motor seferleri yapılmaktadır.

The Times Gazetesi'nin yaptığı Dünya'nın en iyi 10 futbol stadyumu sıralamasında, konumu ve atmosferi ile Beşiktaş İnönü Stadyumu, dördüncü sırayı almıştır.

Resim 3.10: Yeni Açık Tribününden İnönü Stadyumu [31]

Kaynak: [http:// www.bjk.com.tr](http://www.bjk.com.tr)

3.3.2.3. Stadyum'un Fonksiyonel İşletimi:

Beşiktaş İnönü Stadyumu sadece futbol müsabakalarına ev sahipliği yapmaktan ziyade aynı zamanda sosyo-kültürel amaçlar için de kullanılıyor. Bir yıl içerisinde ortalama 10 gün kullanılan stadyumlar için konser, önemli gün etkinlikleri ve diğer spor müsabakaları gibi amaçlara da hizmet etmesi gerektiği düşünülen stadyumlarda bu gibi etkinliklerin arttırıldığı görülüyor.

Beşiktaş İnönü Stadyumu bir futbol stadyumu olarak tasarlansa da burada, 1956 Dünya Güreş Şampiyonası, 1959 Avrupa Basketbol Şampiyonası, Avrupa Profesyonel Boks şampiyonluğu ünvan maçları, Uluslararası binicilik yarışmaları gibi müsabakalar da düzenlenmiştir.

Önemli günlere de ev sahipliği yapan İnönü Stadı'nda 2009 ve 2010 yılında İstanbul'un fethinin 556. ve 557. yılı kutlamaları yapılmıştır. Ayrıca hemen hemen her yıl 19 Mayıs kutlamaları da yine bu stadta gerçekleşmektedir. 2007 yılında ise İstanbul Fetih Gecesi Ülkücü etkinliği ve Barışa Semah Dönenler Alevi etkinliği yapılmıştır.

Türkiye'nin ilk Stadyum konseri 28 Temmuz 1992 tarihinde Brayn Adams tarafından Beşiktaş İnönü Stadı'nda gerçekleşmiştir. Sonrasında stadyum konserleri hem İnönü'de hem de diğer stadyumlarda artmaya başlamıştır. 1993 yılında Guns N' Roses, Metallica, Bon Jovi, Michael Jackson, Madonna, Elton John, Scorpions, Sting, 1996 yılında Tin Turner gibi dünyaca ünlü isimler yine İnönü Stadı'nı renklendirmişlerdir. 2005 yılında Tarkan, 2009 yılında Demet Akalın, Mustafa Sandal, konserleri gerçekleşmiştir. Aynı sene Anadolu Ateşi grubunun bir dans gösterisi burada gerçekleşmiştir. 2010 yılında ise ünlü Sonisphere grubu 3 gün süren bir festivale yine Beşiktaş İnönü Stadyumu'nda imza atmıştır.

3.3.3. Atatürk Olimpiyat Stadyumu

Resim 3.11: Atatürk Olimpiyat Stadı [32]

Kaynak: <http://galeri.uludagsozluk.com/r/atat%C3%BCrk-olimpiyat-stad%C4%B1-49448/>

Atatürk Olimpiyat Stadyumu Olimpiyatlara hazırlık kapsamında Türk Atletizmine ve Futboluna hizmet amacıyla yaptırılmıştır. 1999 yılında İstanbul'un Başakşehir ilçesi Altınşehir Bölgesinde 584 hektarlık alana Olimpiyat Parkı'nın en büyük projesi olan Atatürk Olimpiyat Stadyumu'nun yapımına başlandı. 2002 yılında yapımı tamamlanmıştır. Uluslararası futbol şampiyonalarının yapılabileceği, IAAF, FIFA, IOC şartlarını karşılayan Atatürk Olimpiyat Stadyumu'nun toplam seyirci kapasitesi 80 bin kişidir. Her türlü spor, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapılabildiği stadyumda, sporcu, antrenör,ve eğitimci yetiştirebilecek alt yapı bulunmaktadır. Ayrıca 9 kulvarlı ana atletizm pistinin haricinde 2 adet ışıklandırılmış antreman ve atletizm sahası bulunmaktadır. Dünyanın sayılı stadlarından Atatürk Olimpiyat Stadı büyük organizasyonlara ev sahipliği yapmıştır. İtalya'da "Cribaudo Yayınevi" tarafından 2005 yılında yayınlanan "Stadi Del Mondo" (Dünya Stadları) adlı kitapta dünyanın en büyük ve en önemli stadları arasında gösterilen Atatürk Olimpiyat Stadyumu UEFA'nın 5 yıldızlı stadları listesinde yer almaktadır. Stadyum bir dönem ilgili kulübün başvurusu üzerine İOOHDK (İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu) tarafından Galatasaray Spor Kulübünün kullanımına tahsis edilmiştir. Şu anda da belli bir kulüp için üst kullanım hakkı devredilemeyen yani kiralanmayan stadyum, İOOHDK tarafından çeşitli başvurular değerlendirilerek pek çok farklı kulübün kullanımına verilmektedir.

Atatürk olimpiyat stadı modern stadyum yapılarının bütün özelliklerini taşımaktadır. Stadyum yapısında görülen önemli iki sorun yanlış konumlandırma ve trafik sorunudur. Stadın iklim şartları düşünülmeden tasarlanmış yapısı seyircileri ve oyuncuları olumsuz etkilemektedir. Stadın en büyük problemi yer seçiminde yaşanmaktadır. Ana ulaşım bağlantı yolları üzerinde bulunmayan Atatürk Olimpiyat Stadı bu yönü ile modern stadyum yapılarının özelliklerinden uzak kalmıştır. Ancak bu durum FIFA'nın 5 yıldız kriterlerine uygun stadlar arasında yer almaya engel değildir.

Atatürk Olimpiyat Stadının 5 yıldız kriterlerine sahip sayılı stadlar arasında yer almasını ve bu özelliklerin verimli kullanılmasını yanlış tasarım ve trafik gölgelemektedir. İklim sorunu modern stadyum yapılarında olduğu gibi stadın çatı örtüsünün tamamen değiştirilmesiyle sağlanabileceği yönünde görüşler vardır. Kafes sistemi ile seyirci oturma alanları tamamen kapatılarak ve sistem hafif alışımlı kompozit malzemeler ile giydirilirse iklim sorununa çare bulunabileceği öngörülmektedir. Modern stadyum yapılarında önemli unsurlardan birisi seyir konforudur. Oyun alanının orta kısmı ile yakın tribün arasındaki mesafe max 90 m ve en uzak mesafe oyun alanının köşe kısmındaki mesafenin max 190 m. olması gerekliliği düşünüldüğünde Atatürk Olimpiyat Stadı'nda bu değerler aşılmaktadır. Oyun alanı etrafındaki koşu pistinin kaldırılması ile birlikte bu sorunu çözülebileceği öngörülmektedir.

3.3.3.1. Stadyum'un Fonksiyonel İşletimi:

Atatürk Olimpiyat Stadyumu bir futbol stadyumu olmadığından her türlü spor müsabakasına, sosyal ve kültürel etkinliklere, televizyon şovları da dahil olmak üzere bir çok etkinliğe açık bir stadyumdur. Bu stadyumda;

- i. Uluslararası Sportif Oranizasyonlar
- ii. Özel Sportif Organizasyonlar
- iii. Ulusal Sportif Organizasyonlar
- iv. Özel Spor Gösterileri
- v. Kültürel Gösteriler
- vi. Sergi – Fuar
- vii. Televizyon Stüdyoları
- viii. Kongre ve Eğitim Seminerleri
- ix. Toplantılar, gibi etkinlik alanlarına ev sahipliği yapmaktadır.

Organizasyonlar:

Atatürk Olimpiyat Stadyumu'nda, 2003 yılında futbol organizasyonlarının yanısıra; Türkiye Yıldızlar Atletizm Şampiyonası, Avrupa Milliler Atletizm Kupası ve BMW Borusan Firması Bayi Semineri düzenlenmiştir. 2004 yılında Atletizm Avrupa Milletler Kupası, 59. Balkan Atletizm Şampiyonası; 2005 yılında UEFA toplantısı, TFF toplantısı, Avrupa Milletler Kupası Atletizm Yarışmaları, TFF eğitim semineri; 2006 yılında K.Çekmece Belediyesi okullar arası kır koşusu ve atletizm yarışması, Avcılar Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü atletizm yarışı, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü yürüyüş yarışması, 19 Mayıs ve 23 Nisan koşuları, Radyo Barış Barışa Semah Dönerler Konseri, Garanti Bankası 60. Yıl Kuruluş Etkinliği; 2008 yılında Euro Cup 1.Lig B Grubu Yarışları, gibi etkinliklere ev sahipliği yapmıştır.

Reklam Çekimleri:

2004 yılında:

- i. Cola Turka reklam çekimi
- ii. Ford reklam çekimi
- iii. Film-Cass şirketi film çekimi
- iv. Mis Prodüksiyon reklam çekimi

2005 yılında:

- i. AC Milan Futbol Takımı tanıtım çekimi
- ii. 23. Universiad tanıtım film çekimleri
- iii. İddia reklam çekimi
- iv. Arçelik reklam çekimi
- v. Akbank reklam çekimi
- vi. Avea reklam çekimi

2006 yılında:

- i. Deko Film reklam çekimi
- ii. Fiat Albea reklam çekimi
- iii. Plato Film dizi çekimi
- iv. Sütaş reklam çekimi
- v. Sementa Tekstil katalog çekimi
- vi. Ford reklam çekimi
- vii. Pana Film reklam çekimi
- viii. Plato Film Turkcell reklam çekimi

2007 yılında:

- i. P.T.T Film Vodafone reklam çekimi
- ii. 14 Film Production film çekimi
- iii. Malt Müzik Grubu Vidyo Klip çekimi

2008 yılında:

- i. Most Production Kanal 1 için Futbol Aktüel programı çekimleri
- ii. Ülker Milli Takım reklam çekimi
- iii. Böcek Yapım Ziraat Bankası Milli Takım reklam çekimleri
- iv. Soda Film Avea reklam çekimleri
- v. Paradox Production Casper reklam çekimi
- vi. TFF Nike reklam filmi çekimi

2009 yılında:

- i. Soda Film
- ii. Kala Film Opet reklam çekimi
- iii. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi reklam çekimi
- iv. Galatasaray Spor Kulübü Tekerlekli Basketbol Takımı tanıtım filmi
- v. Böcek Yapım TSEV reklam çekimi
- vi. TFF dizi çekimi
- vii. Mobilorg BTG reklam çekimi
- viii. Sena Alpsan Profesyonel fotoğraf çekimi
- ix. TFF Hazırlıkları
- x. Film-Cass sinema filmi
- xi. Pow Reklam Firması
- xii. Taxi Film Vodafone reklam çekimi
- xiii. Pow Firması Ford reklam çekimi
- xiv. Güsem röportaj çekimi
- xv. Puma reklam çekimi

3.3.4. Türk Telekom Arena

Türk Telekom Arena Projesi Almanya-Stuttgart kökenli ASP (Arat-Siegel + Partner) bürosunun koordine ettiği bir konsorsiyum tarafından planlanmıştır. Teknik, mekanik ve elektrik projesi Obermeyer, statîği ise SBP firması tarafından hazırlanmıştır. Ekibin başında Mimar Mete Arat bulunmaktadır.

Türk Telekom Arena, 52 bin 650 seyirci kapasitesi ile dünyanın sayılı stadyumları arasına girmeye hazırlanıyor.

Stadyumun tabanı elips şeklindedir. Enine eksenî 190 metre, boyuna eksenî ise 228 metredir. Yayaların dolaşım alanlarıyla servis ve araç dolaşım alanları, stadın etrafında iki ayrı düzeyde çözülmüş ve stadın daha rahat çalışması sağlanmıştır.

52 bin 650 kişi kapasiteli tribünler, alt ve üst tribün olarak ikiye ayrılmıştır. İki tribün kısmı arasında 157 adet loca, VIP alanları, stadyum yönetimi, Galatasaray Müzesi, GS Store satış noktaları, restoran ve food-court gibi işlevleri içeren iki kat yerleştirilmiştir.

Stadyumun ana VIP girişi kuzeybatı yönünde, vadi tarafındadır. Stadın altında 2.000 araçlık bir VIP otoparkı öngörülmüştür. Stadın çevresinde arazinin eğiminden yararlanarak toplamda 2 bin 900 araçlık bir otopark tasarlanmıştır. Bu park yerleri, TEM ve kuzeybatıdaki yollara uygun kavşaklarla bağlanmaktadır.

Yayaların büyük bir kısmı metro bağlantısıyla stada kısa bir zamanda ulaşabilirler.

Resim 3.12: Türk Telekom Arena, 2011 [33]

Kaynak: <http://www.turktelekomarena.com.tr/multimedya/galeri>

Resim 3.13: Türk Telekom Arena Kasım 2007 [34]

Kaynak: <http://www.aslantepe.biz>

Resim 3.14: Türk Telekom Arena Aralık 2007 [35]

Resim 3.15: Türk Telekom Arena Aralık 2008 [36]

Kaynak: <http://www.aslantepe.biz>

Resim 3.16: Türk Telekom Arena Aralık 2009 [37]

Kaynak: <http://www.aslantepe.biz>

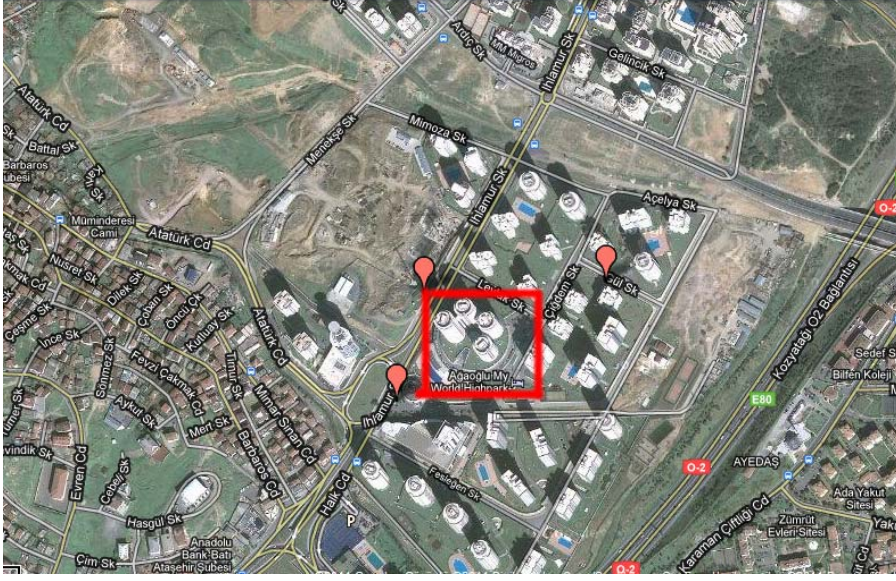

Resim 3.17: Türk Telekom Arena Ağustos 2010 [38]

Kaynak: <http://www.aslantepe.biz>

Galatasaray A.Ş ve Türk Telekom arasında yapılan sponsorluk anlaşması gereğince, 102.5 milyon \$'lık ödeme karşılığında, Seyrantepe'de yapılan stadyumun adı Süper Lig 2009-2010 sezonundan itibaren 10 sezon süreyle “Türk Telekom Arena” olarak anılacaktır.

Stadyumun pazarlama işini ISG firması, işletmesini ise AEG firması yapmaktadır. Stadyumun loca, VIP ve BS koltuklarının tanıtımı 21 Nisan 2009'da Su Ada'da yapılmış ve satışa çıkarılmıştır. Locaların tamamı kısa süre içinde satılmıştır.

Resim 3.19: Ağaoğlu My Club World, Konum [40]

Kaynak: maps.google.com

Bahsedilen bu 16 projeden biri olan ve My Club konsepti içinde yer alan 6 tesisin en büyüğü olan Ağaoğlu My Club World, Batı Ataşehir Ağaoğlu My World Sitesi içerisinde yer alan bir spor kompleksidir. Çevresinde muadili kompleksler bulunsa da kapasite ve içerik açısından en kapsamlıdır. Üyelerinin çoğu My World site sakinleridir, bu yüzden konum ve planlama açısından doğru düşünülmüş ve bu sitenin ortasına yapılandırılmış bir komplekstir. Uphill Court ve Kentplus gibi sitelere de ulaşım açısından yürüme mesafesindedir. Ağaoğlu My Club World doğru tasarlanmış bir şehir bölge planlama ağının ortasında bulunduğu için, hem mimarisiyle göz doldurarak hem de kapasitesiyle içeriğini doldurarak doğru konumlanmış bir komplekstir.

3.4.1.3. İşletme ve Fonksiyonellik

Ağaoğlu My Club World kompleksin her türlü bireysel spor olanağı bulunan bir kulüp. Kulüp; fitness, kardiyo, özel eğitmen, açık havuz, kapalı havuz, spa-güzellik merkezi, sauna, türk hamamı, buhar odası, jakuzi, squash, masa tenisi, yoga, kinesis, powerplate, spinning, grup dersleri, basketbol, çocuk kulübü, dinlenme odası, restaurant, bar, kafe gibi bir çok aktiviteyi bulma imkanı yaratıyor. Üyelik sistemi ile çalışan kulüp, kar amacı gütmeyen yanı sıra spor ve sağlık ilkelerini benimsemiş. Ağaoğlu My World Site sakini iseniz birçok indirimden faydalanmanız mümkün. Bunun yanı sıra kulübe ayda 1 kez misafir getirme hakkınız bulunuyor.

Ağaoğlu Şirketler Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ağaoğlu:

Sağlığa çok önem veriyorum. Bu doğrultuda My Club'lar insan sağlığı için yaptığım en güzel işlerden biri. Her kulübümde özenle seçilmiş bir kadro bulunduruyorum. Burada aslında biz bir sağlık kulübü oluşturduk. Çünkü spor şakaya gelmez. Ben spora da sporcuya da çok önem veririm.

Resim 3.20: Ağaoğlu My Club World [41]

Kaynak: <http://www.myclub/tr/tr.html>

Resim 3.21: Ağaoğlu My Club World [42]

Kaynak: <http://www.myclub/tr/tr.html>

Resim 3.22: Ağaoğlu My Club World [43]

Kaynak: <http://www.myclub/tr/tr.html>

Resim 3.23: Ağaoğlu My Club World [44]

Kaynak: <http://www.myclub/tr/tr.html>

Resim 3.24: Ağaoğlu My Club World [45]

Kaynak: <http://www.myclub/tr/tr.html>

3.4.2. Ataşehir Taçspor Kulübü

3.4.2.1. Tarihçe

1947 yılında Muhsin Seyitzade tarafından “Ateş Kulübü” adı altında Çemberlitaş Dizdariye Yokuşu’nda, bahçeli eski ahşap bir binada kurulan, güreş, boks, futbol branşları ile Türk spor hayatına giriş yapmıştır. 1957 yılında “Taç Spor” adını almıştır. İlerleyen yıllarda Kadıköy Suadiye’deki toprak tenis kortlarında tenis faaliyetlerine başlanmıştır; kulüp dışında kiralanan spor salonlarında da basketbol ve voleybol branşları açılmıştır.

1977 yılında Suadiye sahilindeki, Bostancı Deniz Sporları Kulübü ile birleşerek Taçspor Deniz Sporları Kulübü kurulmuştur. Taçspor Kulübü Derneği ile Taçspor Deniz Sporları Derneği genel kurulları yapılarak iki kulüp birleşme kararı almış; Taçspor çatısı altında birleşmiş ve bu birleşme Taçspor deniz sporlarında ada branşlaşma yolunu açmıştır. Yelken, kürek, optimist gibi deniz sporları yapılmaya başlanmıştır; bunlara ilave olarak dağ kayağı takımı da kurulmuştur.

Suadiye’de 6 adet antuka, 2 adet toprak olmak üzere; 8 adet tenis kortu olan tesis, 1984 yılında tahliye edilince; Taçspor Kulübü, Bostancı Lunapark karşısında yer alan ve imar planında yeşil alana ayrılmış 10.000 m²lik araziye; mal sahiplerinden kiralarak, 2 adet toprak, 5 adet antuka, toplam 7 adet açık tenis kortu ile 2 adet kapalı tenis kortu ve 1 adet beton basketbol sahası ile sosyal tesislerini inşa etmiş, buradaki faaliyetlerine 1996 yılına kadar devam etmiştir.

Taçspor Kulübü faaliyette bulunduğu arazilerde; kuruluşundan itibaren kiracı olarak çalışmalarını sürdürmeye çalışmış, Suadiye’den de, mal sahiplerinin tahliye davasını kazanmaları sonucu ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu olumsuzluklar karşısında 1947-1996 yılları arasında Türk sporuna sayısız sporcular ve milli takımlarımıza birçok başarılı sporcular yetiştirmiş olan Taçspor Kulübü, tesissiz, üyesiz ve sporcusuz kalarak yaşamına bir apartman dairesinde devam etmiştir.

1990 yılında başkan seçilen Mahmut NAİBİ kulübe bir tesis kazandırmayı hedeflemiş ve 1992 yılında dönemin Kadıköy Belediye Başkanı Dr. Cengiz ÖZYALÇIN’ın, Küçükbakkalköy’de 19.971 m²lik bir spor alanını 20 yıl süre ile kulübe tahsis etmesi ile kulüp yolunu çizmeye başlamıştır.

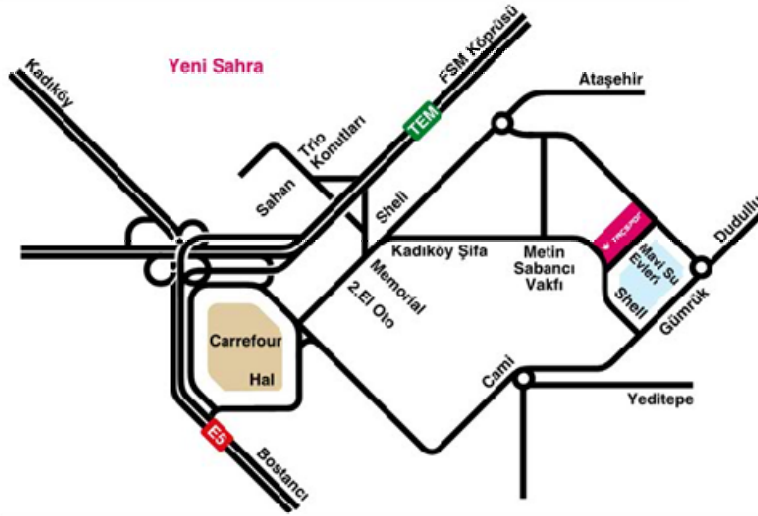
1994 yılında Kadıköy Belediye Başkanı Av. Selami ÖZTÜRK’ün yardımlarıyla tahsisi süresi 49 yıla uzatılmıştır.

3.4.2.2. Konum ve Ulaşım

Resim 3.25: Taçspor Kulübü, Konumu [46]

Kaynak: maps.google.com

Resim 3.26: Taçspor Kulübü, Kroki [47]

Kaynak: <http://www.tacspor.org.tr/?link=kroki>

Taçspor Kulübü Atasehir Küçükbakkalköy’de yaklaşık 40 dönümlük bir arazi üzerine kurulmuştur. Ana arterlere yakınlığı sebebiyle ulaşımı kolay ve rahattır. Tesise çevre ilçelerden ve semtlerden rahatlıkla gelinebiliyor. Ulaşım araçlarının sıklığı bunu kolaylaştıran faktörlerden bir tanesi. Ayrıca bulunduğu semt ve konumu açısından çevresinde kesinlikle bir trafik problemi yaşanmıyor. Müsabaka günleri açık otoparkı yoğun olsa da karşısında

aracınızı rahatlıkla bırakabileceğiniz boş bir arsa var. Yakınında bulunan Ataşehir çöp arıtma tesisi, bu kompleksin en büyük dezavantajlarından. Yaz aylarında açık futbol sahalarının bulunduğu bölümde koku problemi yaşanıyor. Bunu gidermenin yolları denenmiş fakat henüz bir sonuç alınamamış.

3.4.2.4. İşletme ve Fonksiyonellik

Yaklaşık 40 dönümlük arazi üzerine kurulmuş olan bu tesiste;

- 7'si kapalı, 6'sı açık olmak üzere 13 adet aydınlatmalı ve ısıtmalı tenis kortu,
- Yarı olimpiik açık ve kapalı yüzme havuzları,
- Fitness merkezi,
- 300 seyirci kapasiteli kapalı spor salonu,
- Halı saha,
- Sauna,
- Grup egzersizlerinin yapıldığı stüdyolar,
- Türk Hamamı,
- Buhar-maske ve terapi odaları,
- Açık ve kapalı restaurant, bar,
- Çocuk kulübü,
- Otopark, bulunmaktadır.

Tenis üzerine yoğunlaşmış bir kulüp olan Taçspor Kulübünde, Taç Tenis Akademi bulunuyor. Bu akademide oyuncularını, performans antrenörlerinden oluşan kadrosuyla, haftada 3 gün olmak üzere çalıştırıp performans grupları için yetiştiriyorlar. Ayrıca yaşı performans tenisçisi olmak için ilerlemiş sporcuların turnuvalara iştirak etmeleri sağlanıyor. Ayrıca Milli tenisçimiz Marsel İlhan da Taçspor Kulübünden yetişmiş bir sporcumuzdur.

Bünyesinde yaz okulu, kış okulu, müzik okulu, resim, seramik, bale & dans bulunduran Taçspor Kulübü üyelik sistemi ile çalışıyor. Yaş gruplarına göre ayrılmış takım veya bireysel spor dallarına çocuğunuzu dahil edebiliyorsunuz. Ayrıca yetişkinler için fitness, sauna, hamam, spa – masaj, tenis gibi bir çok faaliyet de bulunduruyor. Bu birimler de üyelik sistemi ile çalışıyor. Üyelik sistemi; kulüp üyeliği (tenis kortları, fitness center ve sauna), kapalı havuz üyeliği, sezonluk açık havuz üyeliği, kapalı yüzme havuzu+kulüp üyeliği, kombine

üyelik (tenis kortları, fitness center, sauna ve yarı olimpik kapalı yüzme havuzu) ve gündüz üyeliği (07:00-16:00) şeklinde, seçeneklerden oluşuyor.

Taçspor Kulübünün ayrıca bir Futbol okulu bulunuyor. Bu okulda yine yaş gruplarına göre profesyonel antrenörlerle çalışılıyor. A takımı ise şuanda Amatör ligde. Futbol şube sorumlusu Ahmet Türker:

Buradaki bütün çocuklar benim öz çocuklarım. Herbirinin okulu ve ailesiyle tek tek kendim ilgileniyorum. Gerekirse antremana gelen çocuğumu oturtup ders çalıştırıyorum. Önce ödevler bitsin sonra antreman yapalım diyoruz. Okulda ve evde bunalıp burada sosyalleşen, futbola aşık olan bir sürü çocuğumuz var. Oyunlarla ve küçük sürprizlerle hepsine okul sevgisi de kazandırıyoruz. Bunu yapmazsak hiçbir yerde başarılı olamayız. Bizim amacımız buradan para kazanmak değil, biz topluma bilinçli birey yetiştiren bir kulübüz. Sokaklarda çöp toplayan 1-2 çocuğumuzu alıp kulübümüze getirdik, önce bir okula yazdırdık, sonra sosyalleşmeleri, okula ve topluma alışabilmeleri için futbol oynatıyoruz. Takım sporlarına yöneltiyoruz. Çok güzel gelişmeler görüyoruz. 1 çocuğu topluma kazandırmak kadar güzel bir şey yok bu hayatta. Bu ne müdür olmaya benzer, ne patron olmaya, ne de bakan, başbakan. Bizim amacımız yeni ve tertemiz bir nesil yaratmak. Bir yerden başlayabildiysek ne mutlu.

Taçspor Tesisleri aynı zamanda davet ve organizasyonlarınıza ev sahipliği de yapıyor. 700 kişilik havuz başı, 300 kişilik balo salonu, 100 kişilik merhaba salonu ile düğün ve nişan törenleri, sünnet düğünleri, doğum günü partileri, mezuniyet kutlamaları, bayii toplantıları ve tüm özel gün kutlamalarınızı gerçekleştirebileceğiniz mekanlar sunuyor.

3.4.3. Caferağa Spor Salonu

3.4.3.1. Tarihçe

1980 yılında açılan Caferağa Spor Salonu Kadıköy Belediyesi'nden Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne tahsis edilmiştir.

3.4.3.2. Konum ve Ulaşım

Resim 3.27: Caferağa Spor Salonu, Konum [48]

Kaynak: <http://www.mekanist.net/me kanlar/caferaga-spor-salonu/harita>

Caferağa Spor Salonu Kadıköy Merkez Caferağa Mahallesiinde bulunmaktadır. Genel itibarı ile yaya trafiğinin yoğun olduğu bir bölgede olduğu için araçla gelinmesi bazı sıkıntılar doğuruyor, fakat yaklaşık 200 araçlık ücretli kapalı bir otoparkı bulunmakta. Özellikle müsabaka günleri yaya trafiği fazlalaşiyor, sokaklar da dar olduğu için bazen kaos ortamı yaşanıyor. Yakınında bulunan Özel Kadıköy Şifa Hastanesi acil durumlarda kullanılabilir bir hastane.

3.4.3.3. İşletme ve Fonksiyonellik

Resim 3.28: Caferağa Spor Salonu, Giriş [49]

Kaynak: Tomris Karel, 2009

Caferağa Spor Salonunun kapasitesi yaklaşık 1500 kişi. Basın ve protokole ayrılmış bölümler mevcut. Bu salonda başta basketbol olmak üzere, voleybol ve diğer salon sporları yapılabilmekte. Şuanda Fenerbahçe Spor Kulübü Bayan Basketbol takımı iç saha olarak bu kompleksi kullanıyor. Bunun haricinde özel olarak kapatılabilme şansı da var. Kullanmak istediğiniz zamandan 1 ay öncesinde dilekçe ile GSGM'ye başvurduğunuz ve başvurunuz değerlendirilip olumlu yanıt aldığınız takdirde özel etkinlikler için de kullanabiliyorsunuz. Konser, toplantı, gösteri amaçlı her türlü ihtiyacı karşılayabilecek özellikte. Kompleksin içerisinde bir doktor odası var, fakat doktor ihtiyaç dahilinde temin ediliyor. Burayı kullanacak kulüp veya bireyler bunun bilincinde ve genellikle kendi sağlık ekipleri ile geliyorlar. Bunu dışında hemen kapının önünde bulunan Özel Kadıköy Şifa Hastanesi bu gibi durumlarda kullanılıyor. Salon temizliği anlaşmalı bir temizlik şirketinden sağlanıyor. 2 veya 3 kişi olan temizlik elemanları her şeye yetiemedikleri için salonun bakımsızlık gibi bir problemi var. Kompleks içerisinde bir büfe bulunuyor. Genel itibarı ile kompleksin ihtiyaçlarını karşılayacak boyutta. 2-3 masa ve bir kaç sandalye yetersiz olmasına rağmen genel anlamda bir şikayet söz konusu değil.

Resim 3.29: Caferağa Spor Salonu [50]
Kaynak: Tomris Karel, 2009

Resim 3.30: Caferağa Spor Salonu [51]
Kaynak: Tomris Karel, 2009

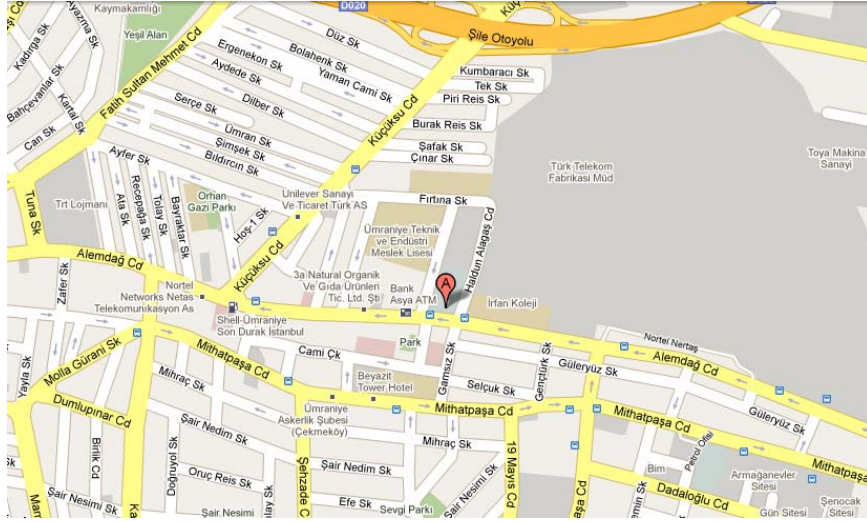
Resim 3.31: Caferağa Spor Salonu, Tribün [52]
Kaynak: Tomris Karel, 2009

3.4.4. Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi

3.4.4.1. Tarihçe

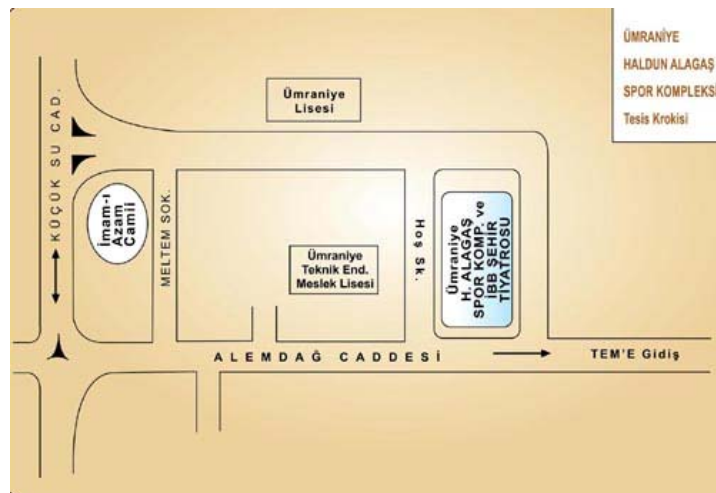
1996 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından İstanbul'un Ümraniye ilçesinde inşa edilmiştir.

3.4.4.2. Konum ve Ulaşım

Resim 3.32: Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi, Konum [53]

Kaynak: maps.google.com

Resim 3.33: Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi, Kroki [54]

Kaynak: istanbul-sehri.blogspot.com/2009/04/haldun-alagas-spor-kompleksi.html

Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi İstanbulun Ümraniye ilçesinde yer almaktadır. Ümraniye ilçesi İstanbul Anadolu yakasının hem yaya hem de araç trafiğinin en yoğun olduğu bölgelerden biri. Bu kompleks Ümraniye'nin ana caddesi üzerinde yer alıyor ve trafiğin en yoğun olduğu bölgede konumlandırılmış. Gün içerisinde saat gözetmeksizin her saniye yoğun olan bu bölge; hem yayalara hem de araçlara ciddi bir kaos ortamı sunuyor. Kompleksin 650 araçlık kapalı bir otoparkı bulunduğu için araçla gelmekte bir sakınca yok. Aynı zamanda merkezi bir yerde konumlandırıldığı için her türlü ulaşım aracı ile buraya ulaşmanız mümkün. Sadet otobüs hattı bu kompleksin önünden geçiyor ve neredeyse Anadolu yakasının her yerinden buraya kolaylıkla ulaşabiliyorsunuz. Aynı zamanda minibüs hatları da yoğun olduğundan ulaşım anlamında bir sıkıntı yaşanmıyor.

3.4.4.3. İşletme ve Fonksiyonellik

Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi 890bin nüfuslu, 100bin öğrenciye sahip Ümraniye ilçesi yanı sıra; İstanbul'un tüm Anadolu yakasına hizmet veriyor. Kompleks yaklaşık 11bin metrekarelik arsa alanına sahip olup, toplam 32bin metrekarelik inşaat alanını kapsıyor. Tesiste kung-fu, basketbol, futbol, step, voleybol, masa tenisi ve capoeira imkanı bulunuyor. Günde ortalama 2000 kişiye spor yapma imkanı sunulan tesiste 300 seyirci kapasiteli spor salonu, halı saha, kondisyon, step-aerobik, ve masa tenisi salonları ile kütüphane, tiyatro, konferans salonu, kafeterya ve 3 katlı 650 araç kapasiteli ücretsiz otopark bulunuyor.

Tesis üyelik sistemi ile çalışıyor fakat sembolik ve cüzi miktarlar alınıyor. Günün her saatinde kullanılabilen kapalı salonların birinde tenis masaları bulunuyor ve saat 23.00'a kadar herhangi bir birime üye olmasanız dahi 3TL gibi bir miktarla istediğiniz kadar kullanabiliyorsunuz. Üyelik sistemi ile çalışan fitness ve aerobik bölümü bayan ve erkek şeklinde ayrılıyor. Günün belli saatlerinde bayanlar belli saatlerinde erkekler kullanıyor. Bayanların kullanım saatinde, erkeklerin o koridordan geçmelerine izin verilmiyor.

Ülkemizi Avrupa'da temsil eden voleybol ve basketbol takımlarımızın tüm Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Kupası maçları, Fenerbahçe Spor Kulübü ve İstanbul Büyükşehir Belediyespor'un voleybol ve basketbol maçları bir süre bu komplekste gerçekleştirilmiştir.

Liseler arası basketbol ve voleybol turnuvaları, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kupası Masa Tenisi Turnuvası, Üniversiteler arası Hentbol Turnuvası, havuz takviyeli yaz ve kış spor okulları yine bu komplekste gerçekleşen organizasyonlar arasındadır.

Ayrıca İl ve İlçe Emniyet Müdürlüklerinin toplantıları, İl Milli Eğitim Müdürlüğü seminerleri, kamu kurum ve kuruluşları ile özel şirketlerin panel, kongre, seminer ve toplantıları, çeşitli konserler ve özel kolejlerin mezuniyet geceleri burada düzenlenebilmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrolarından Ümraniye Şehir Tiyatrosu bu kompleksin içinde yer almaktadır.

Resim 3.34: Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi [55]

Kaynak: fesmekan.mynet.com/galeri7mekan/spor-as-haldun-alagas-spor-kompleksi/1

Resim 3.35: Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi [56]

Kaynak: fesmekan.mynet.com/galeri7mekan/spor-as-haldun-alagas-spor-kompleksi/4

Resim 3.36: Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi [57]

Kaynak: fesmekan.mynet.com/galeri7mekan/spor-as-haldun-alagas-spor-kompleksi/3

Resim 3.37: Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi [58]

Kaynak: <http://www.anadoluyakasi.net/kategori/ilcelerimiz/uskudar/page/3/>

5. SONUÇ

1. Stadyumlar ve Spor Salonları yılın kaç günü kullanılıyor?

Tez kapsamında araştırılan İstanbul'daki bazı Stadyumlar: Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu, Beşiktaş İnönü Stadyumu, Atatürk Olimpiyat Stadyumu ve Türk Telekom Arena.

Bu stadyumlar genel olarak futbol maçlarının müsabaka alanları olarak kullanılıyor. Futbol anlamında ortalama 34 hafta süren lig mücadelesi süresince kullanıldıkları gün sayısı 17. Bunun haricinde özel bir durum olmadığı takdirde iç saha maçları yinelenmiyor. Fakat bazı lig takımlarının kendi iç sahaları olmadığı takdirde bu stadlardan biri kullanılabilir. Özellikle Atatürk Olimpiyat Stadyumu bu gibi özel durumlar için kullanılan bir stadyum. Mesela Galatasaray Spor Kulübü, Ali Sami Yen Stadyumunun yıkılma esnasında Atatürk Olimpiyat Stadyumunu kullanmıştı. Milli takım maçları İstanbul il sınırlarında oynandığı zaman, yine bu stadlardan birisi kullanılıyor. Bu durumda; özel durumlar da ilave edildiği takdirde bu stadyumlar yılın ortalama 20 günü sadece Futbol müsabakaları için kullanılıyor.

Futbol haricinde, reklam kampanyaları, konserler, milli bayramlar ve özel etkinlikler için de kullanıldıkları varsayılırsa bu stadyumların kullanım süreleri 1 yıl içerisinde 30 günü aşmıyor.

Toplamda 40-60 bin metrekareyi bulan bu spor komplekslerinin spor müsabakaları dışında çok küçük bir bölümü: satış birimleri, restaurant-kafe, müze, basın yayın odaları, kısmi otopark ve özel localar kullanılıyor. Geriye kalan 30-50 bin metrekareyi bulan spor, sporcu ve seyir alanları ise kullanılmıyor.

Tez kapsamında araştırılan İstanbul'daki bazı Kapalı Spor Salonları: Ağaoğlu My Club World, Ataşehir Taçspor Kulübü, Caferağa Spor Salonu, Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi.

Bu spor kompleksleri her türlü spor dalına hitap ediyor. Resmi tatiller haricinde neredeyse yılın 350 günü aktif olarak kullanılıyorlar. Sabah saatlerinden saat 22.00'a kadar kullanıldıkları varsayılırsa boş bir gün değil, boş bir saat bile geçirmiyorlar. Bazı komplekslerin içinde barların da bulunduğu düşünülürse geceleri bile kullanılan bu kompleksler büyüklüklerinin haklarını verip dolu dolu kullanılıyorlar.

2. Buralarda hangi spor dallarına hizmet ediliyor?

Araştırma kapsamındaki stadyumlarda genel olarak Futbola hizmet ediliyor. Fakat bazılarının çevrelerindeki atletizm pistleri göz önüne alınır ve Atatürk Olimpiyat Stadının bir “olimpiyat” stadı olduğu düşünülürse; atletizm adına da büyük işler yapıldığı gözlemlenebiliyor.

Yine araştırma kapsamındaki kapalı spor salonlarına bakacak olursak; buralarda genellikle salon sporlarına hizmet ediliyor; basketbol, voleybol, hentbol gibi. Fakat bu salonlar kompleks oldukları için, içlerinde fitnessdan squasha kadar birçok spor dalı adına hizmet bulabiliyoruz. Özellikle son yıllarda büyük bir patlama gösteren fitness, yoga, pilates gibi spor dalları sosyalleşmenin getirdiği toplum etkisi ile beraber spor salonlarının daha aktif kullanılmasını sağladı. Bu yüzden artık genel olarak hemen hemen her spor kompleksinin olmazsa olmazı haline geldiler.

3. Bu yapıların standartlara uygunluk düzeyi nedir?

Araştırma kapsamındaki stadyumların standartlara uygunluk düzeylerine baktığımızda; futbol saha ölçü standartlarını karşıladıklarını görüyoruz.

Bu ölçüler:

- Boyut: Oyun alanı dikdörtgen şeklinde olmalıdır. Taç çizgilerinin uzunluğu kale çizgilerinin uzunluğundan fazla olmalıdır.
- Uzunluk: En az 90 metre – en çok 120 metre
- Genişlik: En az 45 metre – en çok 90 metre

Uluslararası maçlarda oynanacak futbol sahası ölçüleri:

- Uzunluk: En az 100 metre – en çok 110 metre
- Genişlik: En az 64 metre – en çok 75 metre

Yine araştırma kapsamındaki kapalı spor salonlarında ise ölçü standardı haricinde özel spor salonu açmak için bazı hizmet standartlarını uygulamak gerekiyor. Bu standartlar GSGM'nin belirlediği standartlardır. Burada başvuru için gerekli belgeler (ikametgah, sicil kaydı, yeterlilik belgesi, ticaret odası kaydı gibi) tamamlandığı sürece özel spor salonu açılabilir. Kulüp tescili yaptırmak için ise daha detaylı bilgi ve belgeler isteniyor. Bunun haricinde araştırılan komplekslerde belli bir standart ve uygunluk düzeyi olmadığından, genellikle kullanılacak minimum ölçülerden standart ölçülere kadar her türlü spor sahası alanı mevcuttur.

4. Bu yapılar spor faaliyetleri haricinde bir gelir kaynağı olarak kullanılıyor mu?

Araştırma kapsamındaki stadyumların spor haricinde bir gelir kaynağı olarak kullanıldığı saptanmıştır. Stadyumların içerisinde bulunan alışveriş ve satış birimleri, localar, kombine kartlar, otopark alanları, marketler, sponsorluklar, reklam alanları, tribünlerin isim hakları, stadyumların isim hakları, borsa gelirleri, okul gelirleri, tesis gelirleri hepsi birer gelir kaynağı olarak kullanılıyor.

Araştırma kapsamındaki kapalı spor salonlarında da spor faaliyetleri haricinde birçok alandan gelir kaynağı elde ediliyor. Bu komplekslerin çoğu üyelik sistemi ile çalıştıkları için üyelere elde edilen gelirler spor harici gelir olarak sayılabilir. Yine stadyumlarda olduğu gibi kompleks içerisindeki alışveriş ve satış birimleri, restaurant ve kafeler gibi birimler de gelir kaynağı ve kompleksin devamlılığı için kullanılmaktadır.

5. Stadyumların ve Spor Salonlarının buldukları şehire etkileri, konumları ve ulaşimleri nasıldır?

Araştırma kapsamındaki stadyumlar incelendiğinde; çoğunda konumlandırma ve ulaşım sorunları yaşanmaktadır. Özellikle trafik sorununun hiçbir zaman çözülemediği İstanbul'da, bu gibi tartışmalar yaşamak kaçınılmazdır. Şehir dışında konumlanan ve yapılan stadyumlar şehrin imar planlarının kontrol edilememesi, şehre göçün kontrol edilememesi, şehrin büyüme insiyatifinin çoğunlukla halkın elinde olması gibi sebeplerle bu tür sahalar bile çok kısa sürede yoğun nüfus, yerleşim ve ticaret alanlarının içinde kalarak; trafik, ulaşım, enerji ve dolaylı olarak çevresel sağlık sorunları yaratmaktadır. Atatürk Olimpiyat Stadyumu çevresini kümelenmeye başlayan toplu konutlar gibi, çok kısa bir süre içinde Türk Telekom Arena da aynı kaderle başbaşa kalacaktır. Bu stadyumun bitişiğinde olan TOKİ'ye ait büyük bir parselin bir giyim firması tarafından satın alındığı ve 4 emsal yapı yoğunluğu verildiğini basından takip etmekteyiz.

Araştırma kapsamındaki Kapalı Spor Salonlarına bakıldığında ise sıkışık şehir trafiği içerisinde kaldıklarını görüyoruz. Sağlıklı bir toplu taşıma ulaşımı olmadığından, hemen hemen herkes hususi otomobilleri ile ulaşmaya çalıştığı için, otopark alanları kafi gibi gözükse bile, spor müsabaka saatlerinde şehirde bir kaos ortamı yaşanmaktadır. Bu durum şehrin İtfaiye ve Ambulans servislerini de olumsuz etkilemektedir.

Özel kulüp statüsünde olan Ağaoğlu My Club World gibi tesislerin yüksek ücretli üyelikler ile çalıştığını, bu tür tesislerin site içlerinde bulunduğunu, genellikle üyelerinin %80'ini site sakinlerinin oluşturduğunu ve salonlara gelenlerin büyük bir bölümünün yürüyerek geldiğini göz önünde bulundurursak bu tür tesislerde yukarıda belirtilen olumsuzluklara rastlanmamaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Rich W., *The Economics and Politics of Sports Facilitie*, 2000, Quorum Books

Sheard R., *Sports Architecture*, 2000, Spon Press; 1 edition

Sheard R., Powell R., Cook P., Bringham-Hall P., *The Stadium: Architecture for the New Global Culture*, 2005, Periplus Editions

Bale J., *Sport, Space and the City*, 2001, The Blackburn Press

John G., *Stadia: A Design and Development Guide*, 2007, Architectural Press; 4 edition

Fried G., *Managing Sport Facilities*, 2005, Human Kinetics Publishers, 1 edition

Anon., (1996), Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi cilt:28, sf:277

Can, H., (1986) *Genel İşletmecilik Bilgisi*, s. 4-5, Ankara

Cemalcılar İ., Bayar D., Aşkun İ., (1991), *İşletmecilik Bilgisi*, Anadolu Ü. Yayını, Eskişehir

Doğu G., *Spor Tesislerinin Planlaması*, Ankara: Spor Bilimleri 1. Ulusal Sempozyumu, 1990.

Erkan N., *Spor Tesislerinin Planlamasında Kullanıcı Gereksinimlerinin Gözetilmesi*, İstanbul: Yıldız Üniversitesi Sempozyum Bildirileri, 1989.

Saltuk S., *Antik Stadyumlar*, 1995, İnkilap, İstanbul

Saltuk S., *Antik Stadyumlar*, 1999, F4, F2, F5, İstanbul, s: 10-20

Mucuk İ., *Modern İşletmecilik*, 1993, İstanbul

Sürelî Yayınlar

Yard. Doç. Dr. Ali AYCAN, *Seyircilerin Profesyonel Futbol Müsabakalarına Katılım Kararını Etkileyen Değişkenler Üzerine Bir İnceleme*, 2008, Ege Akademik Bakış

Özmaden M., *Futbol Seyircilerine Göre Rakip Seyirci Davranışlarının Seyirci Saldırganlığına Etkileri*, 2005, Cilt:13 No:2 Kastamonu Eğitim Dergisi 663-674 Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara

Diğer Yayınlar – Resim Kaynakları

- [1] <http://www.ballparks.com/baseball/national/dodger.htm>, Mayıs 2010
- [2] <http://www.viewimages.com>, Mayıs 2010
- [3] <http://www.leeds.diarystar.co.uk/headingley-stadium/>, Mayıs 2010
- [4] <http://www.tiogaadventures.co/Log37.htm>, Mayıs 2010
- [5] <http://www.mainlesson.com/display.php?author=haaren&book=rome&story=trajan>, Mayıs 2010
- [6] <http://www.photaki.es/foto-real-maestranza-de-sevilla-12249.htm>, Mayıs 2010
- [7] <http://www.artetores.com/perera-rivera-y-ferrera-actuaran-en-campo-pequeno>, Mayıs 2010
- [8] <http://www.mikafrance.com/news-722-mika-aux-arenes-de-bayonne.html>, Mayıs 2010
- [9] <http://www.stadiumguide.com/victoriaground.htm>, Mayıs 2010
- [10] http://www.airlines.cnet/aviation-forums/non_aviation/print_main?id=1103323, Haziran 2010
- [11] http://www.worldstadiums.com/stadium.pictures/europe/ireland/dublin_dalymount.shtml, Haziran 2010
- [12] <http://www.stadiumguide.com>, Şubat 2010
- [13] <http://www.stadiumguide.com>, Şubat 2010
- [14] <http://www.stadiumguide.com>, Şubat 2010
- [15] <http://www.stadiumguide.com>, Şubat 2010
- [16] <http://www.stadiumguide.com>, Şubat 2010
- [17] <http://www.stadiumguide.com>, Şubat 2010
- [18] <http://www.stadiumguide.com>, Şubat 2010
- [19] <http://www.stadiumguide.com>, Şubat 2010
- [20] <http://www.forumfutbol.com>, Mart 2010
- [21] <http://www.forumfutbol.com>, Mart 2010
- [22] <http://www.fenerbahce.org>, Nisan 2010
- [23] <http://www.fenerbahce.org>, Nisan 2010
- [24] <http://www.fenerbahce.org>, Nisan 2010
- [25] <http://www.fenerbahce.org>, Nisan 2010
- [26] <http://www.fenerbahce.org>, Nisan 2010
- [27] <http://www.fenerbahce.org>, Nisan 2010
- [28] <http://tr.wikipedia.org>, Nisan 2010

- [29] [http:// tr.wikipedia.org](http://tr.wikipedia.org), Mayıs 2010
- [30] [http:// www.bjk.com.tr](http://www.bjk.com.tr), Mayıs 2010
- [31] [http:// www.bjk.com.tr](http://www.bjk.com.tr), Mayıs 2010
- [32] <http://galeri.uludagsozluk.com/r/atat%C3%BCrk-olimpiyat-stad%C4%B1-49448/>, Temmuz 2010
- [33] <http://www.turktelekomarena.com.tr/multimedya/galeri>, Temmuz 2010
- [34] <http://www.aslantepe.biz>, Temmuz 2010
- [35] <http://www.aslantepe.biz>, Haziran 2010
- [36] <http://www.aslantepe.biz>, Haziran 2010
- [37] <http://www.aslantepe.biz>, Haziran 2010
- [38] <http://www.aslantepe.biz>, Haziran 2010
- [39] maps.google.com, Ekim 2010
- [40] maps.google.com, Ekim 2010
- [41] <http://www.myclub/tr/tr.html>, Ekim 2010
- [42] <http://www.myclub/tr/tr.html>, Ekim 2010
- [43] <http://www.myclub/tr/tr.html>, Ekim 2010
- [44] <http://www.myclub/tr/tr.html>, Ekim 2010
- [45] <http://www.myclub/tr/tr.html>, Ekim 2010
- [46] maps.google.com, Ekim 2010
- [47] <http://www.tacspor.org.tr/?link=kroki>, Ekim 2010
- [48] <http://www.mekanist.net/mekanlar/caferaga-spor-salonu/harita>, Ekim 2010
- [49] Tomris KAREL, 2009
- [50] Tomris KAREL, 2009
- [51] Tomris KAREL, 2009
- [52] Tomris KAREL, 2009
- [53] maps.google.com, Kasım 2010
- [54] istanbul-sehri.blogspot.com/2009/04/haldun-alagas-spor-kompleksi.html, Kasım 2010
- [55] fesmekan.mynet.com/galeri7mekan/spor-as-haldun-alagas-spor-kompleksi/1, Kasım 2010
- [56] fesmekan.mynet.com/galeri7mekan/spor-as-haldun-alagas-spor-kompleksi/4, Aralık 2010
- [57] fesmekan.mynet.com/galeri7mekan/spor-as-haldun-alagas-spor-kompleksi/3, Aralık 2010
- [58] <http://www.anadoluyakasi.net/kategori/ilcelerimiz/uskudar/page/3/>, Aralık 2010

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Tomris KAREL
Sürekli Adresi : Ağaoğlu My World Moontown A2-2 / 41 Ataşehir / İSTANBUL
Doğum Yeri ve Yılı : Üsküdar / İSTANBUL - 03.08.1985
Yabancı Dili : İngilizce, Almanca
İlk Öğretim : Özel Eyüboğlu İlköğretim Okulu
Orta Öğretim : Özel Eyüboğlu Koleji
Lisans : T.C. Bahçeşehir Üniversitesi
Fakülte Adı : Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Bölüm Adı : Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans : T.C. Bahçeşehir Üniversitesi
Enstitü Adı : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Program Adı : Spor Yönetimi Yüksek Lisans Programı
Doktora : T.C. Maltepe Üniversitesi
Enstitü Adı : Fen Bilimleri Enstitüsü
Program Adı : Mimarlık Doktora

Çalışma Hayatı:

2010 - Devam Ediyor : Fenerbahçe Spor Kulübü / Mimar - İstanbul
2009 - Devam Ediyor : SEKO İnşaat / Mimar - Şantiye Şefi - İstanbul
2009 - Devam Ediyor : H.E. İnşaat / Mimar - Teknik Danışman - İstanbul
2008 - Devam Ediyor : Tomris KAREL Mimarlık / Yönetici - Mimar - İstanbul
2008 - Devam Ediyor : Eyüboğlu İnşaat / Mimar - Teknik Danışman - İstanbul
2010 : Atılım İnşaat Otomotiv / Mimar - Şantiye Şefi - İstanbul
2009 : HNS Cephe Sistemleri / Mimar - Teknik Danışman - İstanbul
2009 : Tuncel Mühendislik / Tripoli (Libya) Havaalanı Mimari
Projeleri Teknik Tercüme
2007 : Köker Mimarlık / Stajyer Mimar - Ankara
2007 : Gedik Cephe Sistemleri / Mimar - İstanbul
2005 - 2008 : Ahmet Mert İnşaat / Mimar - İstanbul
2004 - 2006 : Akdeniz İnşaat-Ağaoğlu / Stajyer Mimar - İstanbul